

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

RITVAMARJA RANTALA

Kuu johtaa kulkijaa

Taiteilijan elämänarvojen merkitys
taiteen tekemisessä

KUVATAITEEN KOULUTUSOHJELMA YAMK
2023

Rantala, Ritvamarja	Opinnäytetyö, ylempi AMK	Päivämäärä toukokuu 2023
	Sivumäärä 40	Julkaisun kieli Suomi
Kuu johtaa kulkijaa: Taiteilijan elämänarvojen merkitys taiteen tekemisessä		
Kuvataiteilija YAMK, kuvataide/Kankaanpää		
TIIVISTELMÄ Tässä taiteellisessa tutkimuksessa tarkasteltiin miten elämänarvot ja niihin liittyvä kulttuuriperimä ilmenevät taiteellisessa työssä, ja miten ne vaikuttavat taiteilija-identiteettiin ja taiteen tekemisen sisältöihin elämäntilanteesta. Elämänarvojen tutkimisen ja tarkastelun rinnalla käytiin taiteellisen tekemisen prosessia, ja tarkasteltiin taiteellisen ilmaisun menetelmiä kuvaamaan elämänarvojen mukaisia aihealueita. Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen menetelmä, autoetnografinen metodi, missä oli vaikutteita myös fenomenologisesta tutkimusmetodista. Siinä rakennettiin kokonaiskäsitystä ja ymmärrystä omien elämänarvojen merkityksestä ja maailmankatsomuksen ilmentämisestä osana taiteellisen työn lähtökohtia ja ilmaisua. Taiteellisessa työssä lähdettiin liikkeelle tutustuen ortodoksiseen uskoon, sen ikonimaailman kuvakieleen ja symbolien merkityksiin. Aihetta tarkasteltiin nykyaikaisen taiteen viitekehyksessä omaan arvopohjan peilaten. Taiteellisessa työssä käytettiin öljypohjaisen puupiirrosgrafiikan menetelmiä. Luontosuhteen merkitys elämänarvojen pohjana vahvistui työn aikana. Tavoitteeksi muodostui, että myös taiteellinen työskentely mahdollisuuksien mukaan toimisi vahvemmin ekologisuusperiaatetta ja luonnon monimuotoisuutta huomioiden. Prosessi vahvisti elämänarvojen merkitystä osana taiteellista työtä ja kehitti kuvataiteilijan omaa työskentelyä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tarjota näkökulmia muille henkisten ja elämänarvojen pohjalta työskentelevien kuvataiteilijoiden työskentelyyn.		
Avainsanat taiteellinen ilmaisu, taiteen tekemisen prosessi, puupiirros, nykyaikainen taide, elämänarvot, elämäntilanne, uskonto, luontosuhde		

Author(s) Rantala, Ritvamarja	Type of Publication Master's thesis	Date May 2023
	Number of pages 40	Language of publication: Finnish
Title of publication Guided by the Moon. How the values of life are reflected in the making of art		
Degree program Master of Culture and Arts		
This artistic study examined how life values and the cultural heritage associated with them are expressed in artistic work, and how they affect the identity of the artist and the contents of making art from the course of life. In addition to the study and examination of life values, the process of artistic making was carried out, and the methods of artistic expression were examined to describe the subject areas in accordance with life values. The research method was a qualitative method, the autoethnographic method, which was also influenced by the phenomenological research method. An overall understanding of the meaning of one's own life values was created, and the expression of one's worldview as part of the starting points and expression of artistic work was found. The artistic work was begun with an introduction to the Orthodox faith, its imagery of the iconic world and the meanings of symbols. The topic was examined in the framework of contemporary art, mirroring one's own value base. In artistic work, the methods of oil-based woodcut graphics were used. The importance of the relationship with nature as the basis for life values was strengthened during the work. The goal was that artistic work would also work more strongly, where possible, taking into account the principle of ecology and biodiversity. The importance of life values as part of artistic work was strengthened during the process, and the image-making in the work of the visual artist was developed. The aim of the thesis was to offer perspectives to other visual artists working on the basis of spiritual and life values.		
Keywords artistic expression, the process of making art, woodcut, contemporary art, view of life, religion, relationship with nature		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHTIA	6
3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA PROSESSIN TAVOITTEET	7
4 TAITEILIJAN TAUSTAA JA TAVOITTEITA	8
4.1 Taustalla olevia käsitteitä ja tutkimuksia	9
4.1.1 Eksistentialismi – olemassaolon filosofia.....	10
4.1.2 Ajatuksia hyvän elämän rakenteesta.....	11
4.1.3 Ekoteologia	11
4.1.4 Taiteellinen ilmaisu ja sen rajattomuus	12
5 TAITEEN KENTILLÄ	14
5.1.1 Ina Colliander	14
5.1.2 Antti Tantu, Camilla Vuorenmaa, Kestutis Vasiliunas	16
6 TAITEEN TEKEMISENI PROSESSI.....	20
6.1 Prosessin aloitus	20
6.2 Taiteen tekemisen merkitykset ja ilmaisun syventäminen.....	21
6.3 Puupiirtäjän jalanjäljissä	22
6.4 Metsään meni. Yhteensattuma, serendipity vai jumalan johdatus	24
6.5 Omavaloisuus ja kuvan merkitys	26
7 KUVAN SYNTY	27
7.1 Teosten synty ja esittely	28
7.2 Kuvien sisältöjen avaaminen ja analyysi	35
8 PROSESSIN YHTEENVETOA	37
8.1 Eettinen pohdinta.	37
8.2 Oma kasvu ammattilaisena prosessin aikana	38
9 LOPUKSI.....	39
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on taiteellinen ja laadullinen tutkimus, jonka yhteydessä lähdin tarkastelemaan kahta itselleni tärkeää ja toisiinsa nivoutuvaa aihetta. Lämminhenkinen ja suvaitsevainen kristillinen usko, rakkaus luontoon ja maanläheiseen elämäntapaan on aina olleet osa kasvuympäristöäni. Tämän päivän globalisoituneessa maailmassa halusin kuitenkin kyseenalaistaa kulttuuriperimääni ja tarkastella työssäni joitain erilaisiin elämänskatsomuksiin ja uskontoihin liittyviä käsityksiä osana hyvää, tasapainoista elämää. Työn aikana halusin kehittää taiteellista ilmaisuani kuvaamaan elämänarvojeni mukaisia aiheita ja tapahtumia puupiirroksen keinoin. Taiteellisen työn rinnalla tutkin mielessäni esiin nousevia kysymyksiä ihmisen arkisesta elämästä, ihmisyydestä, ihmisenä olemisen tavoista ja siitä, miten taide kuvaa ja koskettaa katsojaa osana elämänkulun ymmärrystä.

Kun minulle kuvataideohjaajan työn rinnalla vapautui enemmän aikaa omaan taiteelliseen työskentelyyn, oli tullut aika tarkastella taiteellisen työni arvoja ja halusin tarkentaa millaisella kentällä toivon oman taiteeni tulevan esille. Tämänkaltaiset omakohtaiset ajatukset saivat minut kiinnostumaan henkisestä ja uskonnollisesta taiteesta, niiden taustoista ja merkityksellisyydestä ja mahdollisista eroavaisuuksista muuhun taidekenttään verrattuna. Kiinnostukseni esteettiseen ja moniaistiseen ortodoksisuuteen ja sen ikonitaiteeseen valikoitui yhdeksi työni tarkastelun lähtökohdista, ja toimii ikään kuin peilinä tai lähtökohtana aiheeni tutkimiseen. Näin myös moderniin suomalaisen puupiirrostaiteeseen vaikuttanut, ja ortodoksiyhteisöön liittymisen jälkeen hengellisiä arvoja puupiirrosteoksissaan käsitellyt kuvataiteilija Ina Colliander (1904–1984), kulkee mukana autoetnografisia tutkimusmenetelmiä käyttävän opinnäytetyöni matkassa.

Tutustuin myös muiden kuvataiteilijoiden, erityisesti puupiirrosgrafiikan menetelmin työskentelevien taiteilijoiden tuotantoon ja tarkastelin heidän lähestymistapaansa omiin aiheisiini verraten ja perehdyin heidän käyttämiinsä tekniikoihin ja ilmaisuun.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHTIA

Seikkailu- ja tutkimusmatka oman elämäkatsomukseni rakentumiseen ja taiteellisen työni ilmaisuun omaa arvomaailmani kuvastaen sai alkusykäyksen jo vuonna 2009. Marita Liulian Maailman pääuskontoja käsittelevä *Choosing My Religion - Uskontoja jäljittämässä* -näyttely oli juuri tuolloin valmistunut Kiasmaan. Teoksessaan Liulia tarkasteli eri uskontoja rinnakkain tasavertaisina elämäkatsomuksina. Liulia kertoi teoksen nimellä viittaavansa siihen, että hän tutki uskontoja taiteilijan persoonallisesta ja elämäkatsomuksellisesta näkökulmasta. Taideteokset käsitelivät uskontojen kokemuksellisia ja elämyksellisiä puolia. Näyttelyn tietoteokset (verkkoteos ja kirjat) tarkastelivat uskontoja ihmisen henkisinä työkaluina. Kiertävä näyttely sisälsi valokuvia, maalauksia, mediainstallaatioita, dokumenttielokuvia ja näyttelyssä oli mukana myös eri uskontoihin liittyvää esineistöä. Kirjassaan *Choosing My Religion – Uskontoja jäljittämässä* taitelija kertoo teoksen valmistumisen olleen hänelle liikuttava seikkailumatka ihmisyyteen ja toivoi, että hänen matkojensa tunnelma välittyisi katsojille. (Liulia, 2009, s. 8–9.)

Teoksen sanoma ja merkitys välittyivät minuun vahvasti. Näin tämän kiertävän näyttelyn Tampereen taidemuseossa, ja noustessani museon toiseen kerrokseen rappusten yläpäässä oli ripustettuna usean metrin levyinen teos. Teoksessa esillä oli rinnakkain eri uskontoihin liittyvää vaatetusta ja esineistöä. Ymmärsin, että tämä on myös minun näkemykseni, eri uskontojen, uskomusten ja maailmankatsomusten tulee sopia elämään rinnakkain, toisiaan arvostaen ja ymmärtäen. Kokonaisuudessaan näyttelystä tuli minulle merkityksellinen.

Ihmiskäsitykseen liittyy tavallisesti jokin elämäkatsomus, joka ilmaisee miksi tai miten ihminen on maailmassa, mikä on elämän tarkoitus ja millaiset arvot määrittelevät hyvää elämää. Myytit, uskonnot, taide, ja tiede ovatkin kehittäneet monenlaisia ihmiskäsityksiä tai ihmiskuvia, jotka pyrkivät kertomaan, mikä ihminen on ja mitä hän voisi olla. (Niiniluoto, 2015, s. 7.) Tutkiessani elämäkatsomuksellisia arvoja, olen aiheen parissa enemmänkin kyselijä kuin vastaaja. Samankaltainen rooli piirtyy minussa myös kuvataiteilijana, opinnäytetyön aikana haluan kehittää omaa taiteellista työtäni kuvaamaan valitsemaani aihealuetta puupiirroksen keinoin.

Tavoitteeni on teosteni asettuvan, ei niinkään uskonnollisen, kuin nykytaiteen viitekehykseen.

Koska esteettinen ja moniaistinen ortodoksisuus ja sen ikonitaide valikoitui yhdeksi työni tarkastelun lähtökohdista, olen työni aikana viettänyt neljä erillistä jaksoa Heinävedellä Valamon luostarissa. Kolme erillistä opinnäytetyöni aihetta koskevaa kurssia, sekä noin kolmen viikon mittainen residenssijakso, jolloin aloitin opinnäytetyön kirjoittamisen.

3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA PROSESSIN TAVOITTEET

Opinnäytetyöni on taiteellinen ja laadullinen tutkimus, jonka tutkimusote on autoetnografinen. Tutkimuksessani on piirteitä fenomenologiasta, missä tutkija itse on samalla myös tutkimuksen kohteena, työn yhteydessä tutkin ja kehitän omaa taiteellista ilmaisua kuvaamaan elämänarvojeni mukaisia asioita ja tapahtumia. Puupiirrosgrafiikka on minulle entuudestaan tuttu taiteellisen työskentelyn muoto, mutta haluan tutkia ja kehittää niin ilmaisua kuin tekniikan monia ulottuvuuksia ja mahdollisuuksia kuvastamaan prosessissa käsittelemiäni aiheita.

Laadullista tutkimusta tehneille etnografia on tuttu menetelmä. Siinä tutkitaan ja tarkastellaan kyseessä olevaa kulttuuria sisältä päin, osallistuen, kuvaillen ja pyrkien ymmärtämään sen piirissä olevien ihmisten arkea. Autoetnografia puolestaan on tutkimussuuntaus, jossa yhdistyy henkilökohtaiset kokemukset, joita analysoimalla luodaan ymmärrys kulttuurisesta kokemuksesta. (Kukkurainen, 2019.)

Laadulliset tutkimukset ovat yleensä tyyliltään henkilökohtaisia ja sisältävät tutkijan omaa pohdintaa (Hannula, Suoranta, Vadén, 2003, s. 85). Näin myös tässä opinnäytetyössä ote on henkilökohtainen ja työ jakautuu kahden erillisen, mutta toisiinsa nivoutuvan aiheen tarkasteluun.

Autoetnografiassa on läsnä reflektiivisyys. Omia kokemuksia ja tunteita peilataan olemassa olevaan tietoon. Opinnäytetyöni aineiston osana on ollut kirjallisuuden tutkiminen, omat pohdinnat, päiväkirjamerkinnot, moninaiset keskustelut, taiteellinen työskentely työhuoneellani sekä tutkimaani aiheeseen liittyvään kolmeen erilliseen kurssiin ja residenssijaksoon Valamon luostarissa.

Kirjassaan 'Otsikko uusiksi' kirjoittajat hahmottelevat taiteellisen tutkimuksen ominaispiirteitä seuraavasti:

Taiteellinen tutkimus on usein kudoksenomainen monien aineiden – luetun, tunnetun, havaitun, luodun, kuvitellun, pohditun – yhteenliittymä, jossa tekijä ei niinkään pyri kuvaamaan todellisuutta, vaan luomaan työstään omalakisien todellisuuden. Tutkimus luo siten aina merkityksiä ja osallistuu johonkin teoreettiseen tai käytäntösidonnaiseen keskusteluun, jolloin sen arvioinnin ensisijainen kriteeri on tutkimuksen – taiteena ja kielenä – retorinen vakuuttavuus. (Hannula, Suoranta, Vadén, 2003, s. 85–86.)

Oma taiteellisten ja elämäntutkimuksellisten arvojen jäsentäminen onkin ollut juuri kuvataiteellinen, kudoksenomainen, monien aineiden yhteenliittymä.

4 TAITEILIJAN TAUSTAA JA TAVOITTEITA

Taide ja taiteen tekeminen on värittänyt elämäni lapsuudesta lähtien. Kuvataiteilijana olen pitkän tien kulkija, ja taiteellisen työn rinnalla olen työskennellyt kuvataiteen kentällä useassa eri tehtävässä. Työelämässäni visuaalisuus, esteettisyys, kuva ja kuvataide ovat olleet keskeisessä roolissa. Rakkaus luontoon, maahan ja maanläheiseen elämäntapaan ovat aina olleet tärkeä osa elämäni. Haluan teoksissani käsitellä ihmisen luottamusta ja kunnioitusta elämän kiertokulkuun, luonnon kantavaan ja sitkeään voimaan. Toivon teosteni heijastavan sitä, miten elän, olen ja ajattelen ja toivon tämän synnyttävän ajatuksia arkisen elämän kauneudesta.

Kuvataiteilijana käytän useita eri tekniikoita, joista puupiirrosgrafiikka, maalaus ja keraaminen kuvanveisto ovat itselleni läheisimpiä. Tällä hetkellä työskentelen öljypuupiirrosgrafiikan menetelmin. Tuon teoksissani esiin puupiirrosgrafiikan kuvakielen ja vedostusjäljen. Tavoitteena on huomioida ekologisuusperiaatetta työskentelyssäni ja opetella ymmärtämään entistä paremmin, mitä se taiteen kentällä käytännössä merkitsee. Artikkelissaan Taide ja kestävä kehitys, luonnonmaantieteilijä, kuvataiteilija ja Lapin yliopiston väitöskirjatutkija Eira Ainalinpää toteaa, että kestävä kehitys osalta ei ole enää kysymys siitä, onnistuuko jokin toiminto hyvin tai huonosti. On vain yritettävä kantaa kortensa kekoon yksilönä kukin omalla tavallaan. (2018, s. 57.)

Kuvataiteilijan työn rinnalla toimin kuvataideohjaajana erilaisten kohderyhmien parissa. Ohjaustyö on merkityksellinen osa omaa kuvataiteilijuuttani ja pidän taidetyöskentelyn aikana syntyvästä vuorovaikutuksesta ihmisten välillä. Ohjaajana rooli on minulle eri taiteen alojen ja tekemisen tekniikoiden opettamista, mutta myös kannustamista, mahdollistamista ja rohkaisua löytämään taiteellisen ilmaisun iloa. Työskentelin lähes kahdenkymmenen vuoden ajan erityistä tukea tarvitsevien nuorten taidekasvattajana ammattimaisessa ja tavoitteellisessa taideyhteisössä. Lisäksi niin lasten, aikuisten kuin ikäihmisten kanssa tavoitteellinen taidetyöskentely ja kuvataideterapeuttinen työ on minulle tuttua, ja olen saanut myös niihin koulutuksen. Soveltavasti käytettynä kuvataideterapian työmenetelmät rikastuttavat niin omaa taidetyöskentelyäni, kuin ohjaamissani ryhmissä taiteellisen ilmaisun merkityksiä tekijän omasta luovuudesta käsin. Taide sen monissa eri ilmenemismuodoissaan, kokeminen, tekeminen ja ohjaustyön kautta syntynyt vuorovaikutus ovat minulle elämäntapa, minun tapani katsoa maailmaa. Tutkiessa ja kehittäessä taiteellista työskentelyäni, asemoin ja määritän samalla paikkaani taiteen kentällä.

4.1 Taustalla olevia käsitteitä ja tutkimuksia

Opinnäytetyöni käsittelee ihmisen maailmassa olemisen tapoja, ja sitä millaiset arvot määrittelevät hyvää elämää. Tarkastelen työssäni sitä millaiset asiat taiteen tekemisessäni vaikuttavat hyvän elämän rakentumiseen ja miten voin ilmentää tätä teoksissani. Opinnäytetyöni aikana itselleni tärkeäksi elämänkatsomukselliseksi

käsitteeksi nousi ekoteologia, joka määrittelee kotoperäisen suomalaisen kristillisyyden arvoja.

Seuraavissa kappaleissa esittelen oman opinnäytetyöprosessin aikana keskeisiksi arvoiksi muodostuneita ja omaa prosessiani ohjanneita käsitteitä.

4.1.1 Eksistentialismi – olemassaolon filosofia

Jokainen meistä syntyy johonkin tiettyyn tilanteeseen maailmassa ja meillä on jo syntyessämme henkilökohtaisia ominaisuuksia. Kaikkea elämässä emme voi itse valita, mutta voimme valita sen, miten suhtaudumme asioihin, joita ei voi muutoin valita (Väisänen, Luodeslampi, 2010, s. 45). Eksistentialistien mukaan ihmisyyttä ei ole ennalta määrätty ja ihminen syntyy maailmaan ilman omaa valintaansa tai ilman omaa päätöstään. Syntyessään maailmaan ihminen saa paljon vapautta, mutta myös vastuun luoda merkitys omalle elämälleen, tosin omista lähtökohdistaan käsin. Ihmiselle on annettu vapaa tahto ja kyky vaikuttaa niin omaan itseensä kuin itseään ympäröivään maailmaan.

Ihminen tuntee pienuutensa suuressa maailmankaikkeudessa. Ehkä tämän ymmärryksen, luottamuksen ja turvallisuuden kaipuun vuoksi ihmisellä on läpi maailmanhistorian, ollut tarve uskoa, että on olemassa jokin ääretön, ihmistä suurempi ja korkeampi voima, joka tietää, hallitsee ja määrittää kaiken, myös moraaliset arvot mukaan lukien. Ihmisellä on toive, että hänet hyväksytään sellaisena kuin hän on, että jokin ihmistä suurempi voima ymmärtää ja rakastaa, antaa jossakin vaiheessa elämää pahat teot anteeksi. (Sauri, 2022, s. 108.) Ihmisillä ei tosin ole yhdenmukainen käsitys siitä, mitä ihmisenä oleminen on. Kukin kannattaa omaa käsitystään ja vaatii sen toteutumista, mikä lähes aina tarkoittaa suvaitsemattomuutta muita käsityksiä kohtaan ja olemme yhä keskellä samanlaista ihmisenä olemisen kiistelyä kuin edellisetkin sukupolvet. (Varto, 2012, s. 69.)

4.1.2 Ajatuksia hyvän elämän rakenteesta

Moniarvoisessa kulttuurissa ihminen törmää erilaisiin käsityksiin siitä, minkälainen elämä on toivottavaa ja arvokasta. Vastauksia kysymykseen ovat tarjonneet myytit, uskonnot, ideologiat, filosofia, poliittiset puolueet, taiteet, taloudelliset arvot, ja valitettavasti jopa mainonnalla ja markkinataloudella on oma vahva roolinsa yrittäessään vaikuttaa tämän päivän ihmisen käsityksiin hyvästä elämästä.

Onnellisuuden ulkoisia edellytyksistä tutkittaessa yllättäen taloudellisen kasvun merkitys ihmiselle on luultua pienempi. Mutta sen sijaan ihmisen sosiaalisen perusluonteeseen pohjautuen, hyvä sosiaalinen elämä tuo hyvinvointia. Yhteisöissä tyytyväisyyttä lisää oikeudenmukaisuus, tai edes pyrkimys siihen. Näin ollen sopimukset ja säännöt luovat turvallisuutta. Vain kasvamalla yhteisön jäsenenä ihminen oppii erottamaan oikean ja väärän, toisin sanoen moraalisen arvomaailman. Tärkeä sijansa tässä on uskonnolla, joka kautta aikojen on lujittanut ryhmän yhteishenkeä ja antanut ymmärrettävän selityksen ja tarkoituksen käsittämättömille asioille. Ihmistä voi vietti- ja vaistotoiminnoiltaan pitää laumaeläimenä, ja näin yhteisöissä vallitsee joustava ja hierarkkinen järjestys. (Tirri, 2006. s. 3–18.)

Tämän päivän vaikuttajina taiteilijat haluavat ottaa rohkeasti kantaa koko maailman hyvinvointiin ja tulevaisuuteen. Esimerkkinä tästä on Kuvataiteilija Terike Haapoja ja kirjailija-dramaturgi Laura Gustafsson vuodesta 2012 toiminut yhteistyö. Heidän työskentelyssään on läsnä ajatus utopiasta tai mahdollisuudesta toisenlaiseen maailmaan. Teoksessaan *Becoming*, (2020) he pohtivat, miten ihmisenä olemisen tapaa tulisi muokata kestävämmän maailmasuhteen mahdollistamiseksi. (HAM Helsingin taidemuseo.) Gustafsson & Haapojan *Becoming* teokseen liittyvä 'Nuppukirja - Maallisen elämän käsikirja', antaa ehdotuksia siihen, miten elää ihmisenä maailmassa, jonka vanhana ihmisenä olemisen tapa on vaarantunut. Kirjassa tarkastellaan kehkeytymässä olevia tapoja suhtautua itseän, toisiin ja maailmaan.

4.1.3 Ekoteologia

Kasvava huoli ympäristön tilasta on pakottanut myös kristillisen perinteen arvioimaan, millä tavalla teologinen ajattelu vaikuttaa ihmisen luontosuhteen muotoutumiseen.

Meidän tulee vaalia kaunista luontoa ja järviämme niin, että meidän jälkeemmekin tulevilla olisi tämä kauneus ja tämä ilo. Tämänkaltainen pohdinta on keskeistä ekoteologiassa, josta on muodostunut maailmanlaajuinen teologinen uudistusliike. (Kainulainen, 2007; 2009.) Itselleni Heinäveden metsissä ja järvien rannoilla samoillessa tämänkaltainen arvomaailma nousi erityisellä tavalla merkitykselliseksi. Suomalaiseen, kotoperäiseen kristinuskoon perustuva ekoteologinen liike, missä luonnon arvostaminen, suojeleminen ja luonnosta oman Jumalan kohtaamispaikaksi muodostunut kirkko on kotoinen, sopii omaan ajatusmaailmaani.

Vaikka kirkollisilla instituutioilla on omat merkitykset ja arvonsa, niin minulle näitä yhteisöjäkin merkityksellisempää on luonto, yhteys luontoon ja niin metsiin kuin muihin rakkaisiin luontokohteisiin 'rakentamani omat pyhät huoneet'. Monien ekoteologioiden mielestä ympäristöystävällistä, maapallon elämää puolustavaa teologiaa on mahdollista luoda vain, jos palataan kristinuskon alkuperäisille lähteille. Ekoteologi Pauliina Kainulainen paneutuu omassa työssään ja kirjallisuudessaan ekoteologisen ajattelun juuriin, perusteluihin ja sovellutuksiin niin itäisissä kuin läntisissä kristillisissä yhteisöissä. Tämän lisäksi hän tuo pohdinnoissaan perinteisen suomalaisen luontosuhteen antia yleiseen ekoteologiseen keskusteluun. (Kainulainen, 2007; 2009.)

4.1.4 Taiteellinen ilmaisu ja sen rajattomuus

Taiteellista ilmaisua voisi kuvata niin, että se on esittämistä, kertomista tai jonkin asian osoittamista. Taiteilijat luonnostelevat ja testaavat mahdollisuuksia, joita muut eivät välttämättä vielä havaitse, mutta pystyvät taiteilijoiden teoksista tunnistamaan omia ajatuksiaan. Taide-esitys ei ole kopio kohteestaan vaan sen pohdintaa ja tulkintaa, tutkimista ja kokeilua, erilaisten asioiden ajattelemista suhteeseen toistensa kanssa. Taiteilijalla on taito löytää asioita ja järjestellä omia ja muiden kokemuksia uudelleen ja uusin tavoin samoin, kuten tehdään silloin kun leikitään vailla pelin tiukkoja sääntöjä. (Bardy, 2007, s. 143.) Olemme tottuneet siihen, että taide ilmaisee merkityksiä näyttämällä asioita, esittämällä jotakin, joka on tulkittavissa ja ”luettavissa” teoksista. Taiteellisten taitojen myötä pystyy näin kommunikoimaan itselleen tärkeitä asioita muille. (Bardy, 2007, s. 144.) Oma taiteellinen ilmaisuni koskettaa maailmassa olemisen tapoja ja vuorovaikutteisuutta ihmisten välillä.

Maanläheinen, luontoa kunnioittava ajattelu ja työskentelytapa on taidetyössäni tärkeää ja tavoitteeni on tuoda se esiin myös omassa ilmaisussani. Bardy (2007, s. 148) kirjoittaakin miten nykytaide saattaa usein olla pientä ja hienoviritteistä, vaatimatonta ja lempeällä tavalla hiljaista. Pienen ja arvottoman tekeminen suureksi ja merkittäväksi, tai päinvastoin suuren ja näyttävän palauttaminen inhimilliseksi ja arkiseksi on monien nykytaiteilijoiden teosten keskeinen sisältö. Esimerkiksi Bardy nostaa Anu Tuomisen kierrätysmateriaalia käyttävän taiteen. Osoittamalla miten asioiden keskinäiset suhteet ovat toisenmittaisia, taiteilijat pyrkivät havahduttamaan katsojaa irti totunnaisesta tavasta antaa asioille vain mediankokoisia merkityksiä.

Myös tutkija ja kuvataideopettaja Minna Haveri esittää taiteen tutkimuksen perimmäisen kysymyksen; mitä taide on. Taide ja taiteellinen ilmaisu ei viihdy valmiiksi rajatuissa karsinoissa hän sanoo, ja jatkaa, että jokainen taidetta ja tutkimusta tunteva tietää, että tähän kysymykseen ei löydy tyhjentävää ja kaikkia tyydyttävää ratkaisua. Taide voidaan käsittää ihmisen tekemiksi teoksiksi, kulttuurituotteiksi, joita sekä valmistetaan että esitetään tiettyjen instituutioiden suojissa. Mutta, jos puhutaan taiteen esteettisestä olemuksesta, taide on jotain, jonka tunnistaa intuition omaisesti, kun sen kohtaa, ja että sitä voi olla vaikea ymmärryksellä tai sanoin tavoittaa. Haveri viittaa psykiatri ja taiteen tutkija Janne Kurjen käyttävän Taideteos -esseessään (2005), taiteen kokemisen sijaan käsitettä taideaavistus, sillä se mitä taiteessa kohdataan ei kuulu ymmärryksen piiriin. Hänen taiteentutkimuksellinen ja taidekasvatuksellinen näkökulmansa suuntautuu ohi virallisen taidemaailman käytäntöjen, kohti kaikkialle ulottuvaa visuaalista kulttuuria ja sen taiteeksi artikuloituja, taiteeksi otettuja sekä taiteistuneita ilmenemismuotoja. (Haveri & Kiiskinen, 2012, s. 21–25.)

Taiteen tekemisen ja taidekasvatuksen lähtökohtana voisi olla se, että näemme ja koemme taidetta ympärillämme. Taide itsessään on oppimisen arvoinen asia ja itseisarvo, ei välinearvo. Filosofian tohtori Liisa Väisänen ja uskonnonpedagogi, pappi ja kuvataiteilija Juha Luodeslampi rohkaisevat ihmisiä kohtaamaan taidetta ja kannustavat siihen, että taiteen ilmaisu ja kokeminen onnistuu kaikilta ja että siihen voi myös kasvaa ja halutessaan saada ohjausta. (Väisänen & Luodeslampi, 2010.)

Ajattelen, että taiteellisella ilmaisulla ei ole rajoja ja sen tulee olla jatkuvaa, joskus tiedostamatontakin vuorovaikutusta ihmisten välillä.

5 TAITEEN KENTILLÄ

Opinnäytetyössäni oman taiteen tekemisen prosessin lomassa olen tutustunut muiden kuvataiteilijoiden, erityisesti puupiirrosgrafiikan menetelmin työskentelevien taiteilijoiden tuotantoon. Olen tarkastellut heidän lähestymistapaansa omiin aiheisiini verraten ja perehtynyt heidän käyttämiinsä tekniikoihin ja ilmaisuun.

Seuraavissa kappaleissa esittelen neljä vahvaa, ja minuun sekä taiteelliseen työskentelyyni vaikutuksen tehnyttä kuvataiteilijaa ja nostan esiin joitain teoksia heidän tuotannostaan. Esittelyssäni annan oman opinnäytetyöni aihetta koskettavan Ina Collianderin teoksille, ja hänen elämäntutkimuksellisiin pohdintoihinsa vaikuttaville taustoilleen tilaa muita hieman enemmän. 1900-luvulla eläneen Ina Collianderin lisäksi esittelen kolme vahvaa ja kiinnostavaa nykykuvataiteilijaa, joiden teokset ovat vaikuttaneet ajatteluun ja työskentelyyni juuri opinnäytetyön prosessin aikana: Antti Tantt, Camilla Vuorenmaa, Kestutis Vasiliunas.

5.1.1 Ina Colliander

Ina Colliander (1905–1984) tunnetaan parhaimmin yhtenä modernin suomalaisen puupiirrostaiteen keskeisistä uranuurtajista ja mestareista. Vielä 1930-luvun alkupuolella hän oli Ellen Thesleffin ohella ainoa pääkaupunkiseudun naispuolinen taidegraafikko. Colliander on palkittu muun muassa Pro Finlandia-mitalilla vuonna 1959 ja 1970-luvulla tunnustettiin hänen merkityksensä suomalaisen väripuupiirrostaiteen uudistajana. 1930-luvun puolivälin jälkeen Ina Collianderin laajaan tuotantoon ja taiteellisen ilmaisuun kuuluivat myös uskonnollisen taiteen tradition vaikutteet. Colliander hallitsi puupiirrosgrafiikan tekniikan ja hänellä oli persoonallinen ja varma tyyli. Teosten kaunis ja vähäeleinen kuvamaailma ovat tehneet minuun vaikutuksen, ja kulkeneet mielenkiintoni kohteena jo useiden vuosien ajan. Monien ekspressionistien tavoin Ina Colliander ei ollut kiinnostunut uskonnollisuuden suomista esteettisistä ilmaisumahdollisuuksista, vaan se oli hänelle aina oma-kohtaisesti koettu voimakas ja läheinen tunne. (Lammasaari & Arseni, 1991, s.139.)

Puhuttaessa Ina Collianderin puupiirrosteoksista ei voi olla nostamatta esiin hänen kuuluisia enkeliteoksiaan, joiden kautta hän on noussut monen ihmisen tietoisuuteen. Monien elämän haasteiden keskellä eläneelle Collianderille teokset kuvasivat suojelusenkeleitä, ihmisten elämän seuraajia ja lohduttajia. Enkelit rauhoittavat ihmisiä vaikeuksien keskellä. Vaikka Colliander itse vedostikin mittavat määrät näitä hänen kuuluisaksi tulleita enkeliteoksiaan, hän itse toivoi, että hänen tuotantoaan ja teoksiaan tunnettaisiin paljon laajemminkin.

Kuvataiteilijana itseään arvostava, mutta vaatimattomana ja hyväntahtoisena ihmisenä Colliander halusi pitää teosten hinnat alhaisena, niin että useammalla ihmisellä olisi mahdollisuus saada iloa ja lohdutusta hänen teoksistaan. Puupiirrosgrafiikan menetelmällä useampien vedosten painamisen samalta kaiverretulta laatalta mahdollisti teokselle edullisemman hinnan. Tässäkin kohdin tunnen samankaltaisia ajatuksia omassa taidetyöskentelyssäni, miettiessäni taiteen taloudellisia merkityksiä niin itselleni taiteilijana, kuin teoksen ostajan kannalta.

Osan työstä Colliander teki ortodoksiyhteisön hyväksi kuuliaisuustehtävänä ilman taloudellisia tuloja, samalla tavoin kuin muutkin yhteisön jäsenet tekevät työtä omien taitojen ja vahvuuksiensa mukaan. Ihmiselle on tärkeää kuulua tai olla osana itselleen merkityksellisissä yhteisöissä, ja toimia omien vahvuuksiensa mukaan yhteisön jäsenenä, ja näin omalta osaltaan vahvistaa ja rikastuttaa yhteisön toimintaa. Ortodoksiyhteisölle tekemänsä työ lisäksi hyväntahtoisena Ina Collianderin toive ja ajatus myydä teostensa vedoksia edullisella hinnalla niitä haluavalle, saa mielenkiintoisen yllätyksen hänen kuoltuaan. Nimekkäänä ja arvostettuna taiteilijana hän myös tienasi hyvin teostensa myynnillä, ja kertomatta perheelleen hän oli säästänyt merkittäviä summia tililleen. Inan kuoltua, hänen läheisensä saivat perintönä yllättäen tällaisen arvokkaan rahalahjan. (Holmberg & Löytty, 2020, s. 103.)

Nykyajan grafiikka on värimaailmaltaan rikasta ja monilla tavoin jopa grafiikan rajoja rikkovaa, mutta vielä 1900-luvun puolivälin Suomessa grafiikka oli kurinalaista ja värimaailma oli niukka tai painottui mustavalkoisuuteen. Ina Collianderin taidokas ja hallittu viivankäyttö ja puupiirroskaiverruksen jälki oli selkeää, pitkät ja terävät viivat rakentavat koko kuvan kauniin rytmin. Collianderin vedokset olivat joko yksivärisiä, tai hän käytti värejä tyylikkäästi nostaen teoksessa esiin jonkin pienen yksityiskohdan.

Ihailen Collianderin selkeää, jäljittelemätöntä viivankäyttöä, ja sitä miten hänen taitava piirrosjälkensä saa teoksiin rikkaan rytmin ja monitasoisen vaikutelman.

Nostan Ina Collianderin mittavasta tuotannosta esille neljä 1900-luvun puolivälin jälkeistä teosta. Teoksissa ilmaisu on vahvaa ja upean taidokasta ja toimii esimerkkinä rikkaan, mutta pelkistetyn puupiirrosjäljen viivasta. Collianderin teosten monipuolinen aihe maailma käsittelee ihmiselämän koko kirjoa, arkiset asetelmat, maisemat, perhe ja lapset, uskonnolliset tapahtumat ja aiheet kulkevat luontevasti hänen tuotannossaan, eikä hän ole vältellyt vaikeidenkaan asioiden kuvaamista.

Neljästä esille nostamastani teoksesta tulee hyvin esiin jo aiemmin mainitsemani keskeiset seikat Collianderin tuotannosta; arkiset, koko elämän kirjoa kuvaavat teokset, kaunis, herkkä ja rikas kädenjälki.

Enkeli ja sininen liina (Lohduttava enkeli), 1962, kuva: 33 × 66 cm, lehti: 65,5 × 91 cm, japaninpaperi, puupiirros

Kuva: <https://www.kansallisgalleria.fi/fi/object/514442>

Elämän kulku II, 1969, laatta: 70 × 27 cm, puupiirros

Kuva: <https://www.kansallisgalleria.fi/fi/object/427977>

Kertomus, 1961, kuva: 48 × 48 cm, väripuupiirros

Kuva: <https://www.kansallisgalleria.fi/fi/object/419920>

Kuollut poika, 1958, lehti: 72 × 52 cm, laatta: 53,8 × 30,8 cm, puupiirros

Kuva: <https://www.kansallisgalleria.fi/fi/object/573511>

5.1.2 Antti Tantt, Camilla Vuorenmaa, Kestutis Vasiliunas

ANTTI TANTTU: Tuon esille monipuolisen taiteilijan, taidegrafiikan professori Antti Tanttun (s. 1963) puupiirrosteoksia. Hänen muita tekniikoitaan ovat maalaus, videointi ja filmaus. Jos Ina Collianderia pidettiin omana aikanaan 1930-luvulla yhtenä modernin suomalaisen puupiirrostaiteen uranuurtajana, on Tantt laajentanut 2000-

luvun Suomessa taidegrafiikan rajoja ja uudistanut puupiirroksen ilmaisukieltä. Hän yhdistää teoksissaan maalausta ja puupiirrosta. Sekatekniikasta huolimatta hän onnistuu säilyttämään teoksissaan puupiirroksille ominaisen veisto- ja vedostusjäljen. Kuvataidekriitikko, kuraattori ja galleristi Veikko Halmetoja kuvaa, miten Tanttu on kulkenut pitkän tien perinteisestä puupiirtäjästä tekniikoita yhdistelevään nykyaiteen puupiirrosgraafikoksi. Tantun teoksissa ihmiset ovat pelkistettyjä hahmoja, jotka ovat sijoitettuina monokromaattisesti maalatuille taustoille. (Halmetoja, 2011.)

Artist Statementissaan Tanttu kertoo, miten lähes kaikissa töissään hänen käyttämänsä teemana on ollut yksinäisyys. Joissakin teoksissa yksinäisyys ilmenee selkeämmin, toisissa hienovaraisemmin. Hänen teoksissaan on kyse enemmänkin lohduttoman yksinäisyyden tunteen välittämisestä, kuin yksinäisten hetkien kuvaamisesta. (Tanttu, Artist Statement.)

Antti Tantun teoksissa yhdistyvät taidegraafikolta aina vaadittavat ominaisuudet: kädentaidot, korkealuokkainen tekniikka, omaperäinen kuvamaailma, kärsivällisyys ja pitkäjänteisyys. Antti Tanttu on laajentanut taidegrafiikan rajoja ja uudistanut puupiirroksen ilmaisukieltä. (kalevalaseura.fi.)

Sivustollaan Antti Tanttu kertoo valmistautuvansa työskentelyyn huolellisesti luonnostellen, ajatellen ja yhdistellen luonnoksia ja muistiinpanojaan. Kun ajatus ja tunne on saanut riittävän vankan muodon, hän työstää sitä lopulliseen muotoonsa. Muistiinpanot ja luonnokset toimivat jonkinlaisina alitajunnan avaimina, hän kertoo. (Tanttu, Artist Statement.) Koen tämänkaltaisessa valmistautumisessa jotain yhtäläisyyttä niihin soveltaviin taideterapian muotoihin, mitä itse olen aiemmin opinnäytetyössäni viitannut käyttäväni niin omassa työskentelyssäni kuin ohjaustyössäni.

Itse pidän Tantun teosten selkeästä piirrosjäljestä ja rauhallisen, joskin jollain tavoin ahdistavan tunnelman tuovan maalausjäljen, mikä yhdistyy saumattomasti puupiirroksen. Aiemmin vertasin Ina Collianderin ja Antti Tantun puupiirrosjäljessä olevan samankaltaista selkeyttä. Myös teosten värimaailmoista löytyy samankaltaista harmonisuutta. Pidän erityisesti Tantun 2000-luvun alkupuolella käyttämästä

värimaailmasta. Sofistikoitunut piirros- ja muotokieli on koukuttava, ja kuvia haluaa katsoa aina uudelleen ja uudelleen.

Oheisesta linkistä on mahdollisuus nähdä kattavasti Antti Tantun grafiikan teoksia aina vuosilta 1998 tähän päivään asti.

Teoskuvia: <https://www.anttitanttu.fi/works>

CAMILLA VUORENMAA: Vaikka kuvataiteilija Camilla Vuorenmaan (s. 1979) teokset eivät istukaan käsitykseen puupiirrosgrafiikasta, haluan nostaa esille hänen puukaiverrukseensa pohjautuvat suurikokoiset maalaukset, joiden rikas, rohkea ja rosainen pinta syntyy kaivertamalla, maalaamalla ja piirtämällä puulevyille. Teosten sukulaisuus puupiirrosgrafiikan teoksiin, puulle kaiverretun piirrosjäljen vuoksi houkuttaa ja innoittaa minua. Teosten piirrosjälki, rohkea ja värikäs maalauksellisuus ja välittömyys verrattuna puupiirrosvedosten joskus jäykkään ja staattiseen vaikutelmaan ovat kiinnostavia. Teokset tuntuvat elävän ja hengittävän rohkeammin. Vuorenmaan teosten keskipisteessä on useimmiten ihminen. Hänen teoksensa käsittelevät usein myyttejä, tarinoita ja niin yksilön, kuin yhteisönkin inhimillisyyttä ja iankaikkista selviytymistäistelua elämässä. Vuorenmaalle ei mikään inhimillinen aihe ole vieras ja hänen suhtautumisensa ihmisyyteen, sen pettymysten, vastoinkäymisten ja onnistumisten kautta on koskettavaa ja siksi puhuttelevaa omassa välittömydessään.

Vuorenmaan teosten rohkea ja ekspressiivinen ilmaisu ja teosaiheet koskettavat minua ja toivon löytäväni omaan ilmaisuuni samankaltaista välittömyyttä. Hänen teostensa innoittamana haluan painottaa vapautunutta irrotteltua ja rohkeutta myös omassa työskentelyssäni. Nostan Vuorenmaan tuotannosta esille kuvan Polttopiste. Suurikokoisesta teoksesta tulee esiin puulevyille kaiverrettu rosainen piirrosjälki, teoksen intensiivisyys ja taiteilijan rohkea, itseäni innoittava, värienkäyttö teoksissaan. (Kalhama ym., 2016. s. 71.)

Kuva teoksesta Polttopiste. Maalaus ja kaiverrus puulle, 130 x 103 cm, 2015:

<https://camillavuorenmaa.com/painting-and-carving-on-wood/2015/polttopiste-focal-point/>

Lisää teoskuvia: *Camilla Vuorenmaa | Visual Artist*

KESTUTIS VASILIUNAS: Liettualainen kuvataiteilija Kestutis Vasiliunas (s. 1964) löytyi omiin suosikkipuupiirtäjiini sattumalta Kankaanpään taidekoulun kirjaston kirjoja selaillessani. En muista teosta minkä sivuilla teos Collection of “Dresses”, 1999–2006 osui silmiini, mutta lähdin myöhemmin etsimään tietoa taiteilijasta ja hänen tuotannostaan. Joskus aina jokin teos tai taiteilijan tuotanto koskettaa ja osuu tajuntaan ‘pommin tavoin’. Näin minulle kävi Vilnan taideakatemiassa professorina työskentelevän kuvataiteilija Vasiliunaksen teokset nähtyäni. Kuvataiteilijana olen kiinnostunut erityisesti nykytaiteen kentästä ja teosten perinteisiä rajoja rikkovasta ilmaisusta, merkityksestä ja esilletulosta. Kankaanpään taidekoulun kirjastossa Collection of “Dresses”, teosta katsellessani minuun teki vaikutuksen isokokoisten teosten graafinen teosjälki, värimaailma, materiaalina käytetyt erilaiset jopa rypistyneet paperit ja pahvit sekä teosten kömpelöt vartalot ja vaatetus. Kun myöhemmin tutustuin taiteilijan tuotantoon ja tämän kyseisen teoksen taustaan, teoksen vaikutus syveni monin eri merkityksin entistäkin rikkaammaksi.

Vasiliunas halusi kyseenalaistaa taiteen esittämisen ainoastaan taidemuseoissa ja gallerioissa ja halusi tuoda taiteen ihmisten keskelle, osaksi arkista elämää. Taiteilija pyysi muun muassa talvisessa Kalingradissa esitettyyn performanssiteokseen mukaan itselleen entuudestaan tuntemattomia nuoria miehiä ja naisia, jotka pukivat päälleen suurikokoisille pahveille vedostetut ihmisvartaloa, vaatetusta ja kesämekkoja kuvaavat teokset. Grafiikan vedoksissa primitiivisiksi kuvattujen, alastomien ihmisten päälle oli kuvattu jännittävä ja mielikuvituksellinen vaatetus. Vasiliunaksen mukaan tämän hetken muoti haluaa paljastaa yhä enemmän alastomuutta, ja hän taas halusi teoksissaan vaatteen suojaavan ihmistä ja näyttää katsojalle ihmisen taiteellisen vartalon. (Vasiliunas.)_(Prints 1999-2006 – Dresses | Kestutis Vasiliunas (bookart.lt)

Taitelijan vahvaan ja omaperäiseen tuotantoon tutustuttuani Kestutis Vasiliunaksesta tuli ehdoton suosikkitaiteilijani, ei ainoastaan rouhean ja selkeän ilmaisun vuoksi, vaan monet kantaaottavat, myös kristinuskkoa ja politiikka käsittelevät teokset tekivät minuun vaikutuksen.

Teoskuvia 1988–2020: <http://bookart.lt/community/vasiliunas/portfolio/printmaking/>

6 TAITEEN TEKEMISENI PROSESSI

6.1 Prosessin aloitus

Opinnäytetyössäni tutkin omien taiteellisten tavoitteiden, taiteellani käsiteltävien asioiden ja kuvallisen toteutuksen kokonaisuutta myös suhteessa elämäntutkimukselliseen pohdintaan. Omaan elämäntutkimukseeni vaikuttaa kulttuuriympäristömissä olen kasvanut. Olen saanut suvaitsevaisen, jopa kyseenalaistavan ja omaan ajatteluun kannustavan kristillisiin arvoihin perustuvan kasvatuksen. Haluan työssäni haastaa ja kyseenalaistaa omaa kulttuuriperimääni, ja haasteet tiedostaen haluan pitää oman elämäntutkimukseni sitoutumattomana ja vakaumukseni avoimena.

Osa ihmisen totutuista tavoista ja käyttäytymismalleista on tottumuksia ja saattavat perustua ei-tietoiseen valintaan. Mutta jos kulttuuriperimässä saaduista tottumuksista ja arvoista on tietoinen, on halutessaan mahdollista valita toisin ja käyttäytyä eri tavoin. Tiedostaminen ja toisin ajatteleminen ei kuitenkaan ole helppoa, toteaa solubiologi Bruce H. Lipton Asta Raamin kirjoittamassa kirjassa *Älykäs intuitio*. (2017, s. 37). Vaikka alkuun halusinkin lähteä tutkimaan aiheitani sitoutumatta mihinkään elämäntutkimukseen tai uskonnolliseen suuntaukseen, esteettinen, moniaistinen ortodoksisuus ja sen pyhät kuvat valikoituivat yhdeksi työni tarkastelun lähtökohdista, ja työni visuaalinen ilme ja tematiikka saivat vaikutteita ortodoksisesta ikonimaailmasta. Ikonitaiteella on keskeinen osa ortodoksisuudessa, ja ikonien symboliset merkitykset ja kiehtova esteettisyys kiehtoo minua taiteilijana. Ortodoksiuskonnon filosofiassa on ajatuksia ja rakenteita, joihin olen vuosien aikana jonkin verran tutustunut. Ikonitaiteen symboliikkaa ja ortodoksifilosofiaa loukkamatta ajatukseni oli toteuttaa taiteellista työtäni vapaamuotoisemmin taiteen kentällä.

Opinnäytetyön nimi perustuu ajatukseen luonnon kiertokulusta, runollisesta ajatuksesta ja luottamuksesta siihen, että kuu johdattaa kulkijaa. Kuu on jo useiden vuosien ajan ollut itselleni uskon ja luottamuksen symboli. Kaikki ihmiset näemme saman kuun nousevan taivaalle ja kiertävän omaa planeettaamme. Sama kuu on jokaiselle meille sama ja yhtäpitävästi totta. Väitöskirjassaan, Japanilainen Puupiiirros

ajan ja ikuisuuden peilinä, taidegraafikko Tuula Moilanen kirjoittaa kuun lumosta ja siitä, miten se on jo kautta aikojen kaikkialla maailmassa kiehtonut taiteilijoita ja runoilijoita. Taivaan merkit ovat toimineet myös ajan määritteinä. Yhteys meren liikkeisiin ja otollisiin viljelyaikoihin oivallettiin jo varhain ja tietoa hyödynnettiin kasvukierron seuraamisessa. Kuun eri muodot taivaalla muistuttivat ihmistä elämän alituisesta muutostilasta, kuolemasta ja jälleensyntymisestä. Myös kiinalaisperäisen astrologian piirissä taivaan kappaleista merkityksellisin oli kuu. (2013, s. 32.)

6.2 Taiteen tekemisen merkitykset ja ilmaisun syventäminen

Opinnäytetyön alussa esteettisyyteen ja symboleihin pohjautuvat ikonikuvat olivat lähtökohtana työskentelyyni. Tarkoitukseni ei ollut toistaa tai kopioida ikonien kuvamaailmaa. Tosin tutkimukseni aikana opin ymmärtämään, että ikonitaiteessa ei ole kyse ainoastaan teosten kopioimisesta, vaan ikonin maalaaminen painottuu Jumalan palvelemiseen ja maalaaminen on tekijälleen ja myös sen katsojalle hiljentymiseen, läsnäoloon ja rukoukseen liittyvä teos. Ehkä tämänkaltainen läsnäolo ja hiljentymisen voisi sopia omankin taiteen tekemisen lähtökohtiin.

Opinnäytetyön alussa ajatukseni oli käsitellä ikonitaiteen aiheita nykytaiteen viitekehyksessä itselleni soveltuvan puupiirrosgraafiikan tekniikoilla, ikoniperinteen arvoja ja merkityksiä kunnioittaen. Mutta samanaikaisesti mietin, miten voin kunnioittaa, rikkoa tai olla rikkomatta ikonitaiteen arvoja, merkityksiä ja symboleita, jos en tunne tai tunnista niitä. Tämän vuoksi tutustukseni ortodoksisen uskonnon kuvamaailman taustoihin ja symboleihin, aloitin aiheeseeni tutustumisen 21.-24.5.2021 osallistumalla Heinävedellä Valamossa Ikonimaalaus tutuksi -kurssiin. Tässä kohdin olin aloittanut kehittämistehtävän kirjoittamisen nyt olevan opinnäytetyöni pohjaksi. Kurssi sisälsi muun muassa aiheet ikonin taidehistorialliset juuret, ikonin teologia, ikonin filosofia sekä pienimuotoisia käytännön harjoituksia. Tämä muutaman päivän pysähtyminen raotti peiliä valitsemaani aiheeseen ja sen taiteelliseen toteutukseen. 15.-20.8.2021 osallistuin Heinävedellä Valamossa Puupiirroskurssille 'Ina Collianderin jalan jäljissä'. Myös tämä viikon mittainen aika rauhallisessa ympäristössä edisti aiheeni niin teknistä kuin visuaalisen toteutuksen suuntaa. Ennen kolmen viikon residenssiaikaa Valamossa osallistuin 26.-28.8.2022

Eros ja Thanatos: Rakkauden ja kuoleman filosofia kurssille syventääkseni opinnäytetyöni filosofista osuutta.

6.3 Puupiirtäjän jalanjäljissä

Heinävedellä sijaitseva Valamon luostari valikoitui pienten sattumusten kautta paikaksi, missä aloitin syksyllä 2022 opinnäytetyön kirjoittamisen. Koska muualta hakemani taiteilijaresidenssi oli kunnostustöiden vuoksi suljettuna, päätin tiedustella lähes kolmen viikon aikaa Heinävedellä sijaitsevan Valamon luostarin kirjailijaresidenssi Sillankorvasta. Valamon luostarialueella sijaitseva residenssityöskentely toi tutkimukseeni vahvemmin autoetnografisia piirteitä. Tutustuin luostariyhteisön kulttuuriin ja toimintaan tarkastellen ja pyrkien ymmärtämään sen piirissä olevien ihmisten arkea. Näin minulle syntyi myös henkilökohtaisia kokemuksia, joita analysoimalla ymmärsin paremmin tätä kulttuurista kokemusta. Työskentelystä ja sen ajankohdasta tuli minulle antoisa monella tavoin. Heinäveden luostarialueen rauha ja ympäröivä luonto tarjosivat ainutlaatuisen mahdollisuuden rauhoittumiseen ja sain keskittyä aiheeseeni. Tutkimusaiheeseeni liittyen minulla oli mahdollisuus tutustua ja osallistua luostariyhteisön elämään ja toimintaan. Seurasin yhteisön vaatimatonta, maanläheistä arkea. Luostareissa ajatuksena on maailmasta vetäytyminen, olemisen pelkistäminen ja hengityksen kaltainen rukouksen opettelu. Tutustuin luostariyhteisössä asuviin ja siellä työskenteleviin tai vapaa-aikaansa viettäviin ihmisiin ja kävin tutkimusaiheeseeni liittyviä antoisia keskusteluja residenssissä työskentelevien kirjailijoiden kanssa.

Edesmennyt kuvataiteilija Ina Colliander (1905–1985) oli valikoitunut mukaan tutkimustyöhöni, koska hänen taiteessaan yhdistyi niin ortodoksisuus, hengellinen etsintä kuin puupiirrostaide. Heinäveden luostarilla oli Collianderin perheelle suuri merkitys. Niin Ina kuin hänen puolisonsa kirjailija Tito Colliander (1904–1989) olivat muuttaneet Pietarista Suomeen 1920-luvun alussa Venäjän vallankumouksen (1917) jälkeisenä aikana. Rankat elämän lähtökohdat varjostivat heitä kumpaakin läpi elämän. Suomessa toisiinsa tutustuneella pariskunnalla oli vahvat perustat venäläisestä ortodoksikulttuurista, ja niin Ina kuin Tito kokivat vahvan kääntymyksen ortodoksisuuskontoon 1930-luvun puolivälin jälkeen. Elokuun lopussa 1937 Ina Colliander kertoo

kirjeessään serkulleen Sven Grönvallille suurena salaisuutena, että he ovat Titon kanssa liittyneet ortodoksiseen kirkkoon ja tuntevat itsensä siellä onnellisiksi. Inan vanhemmillä oli vahvat ja ankarat mielipiteet, ja vielä yli kolmekymmentävuotiaana Ina pelkäsi vanhempiensa järkyttyvän heidän kääntymyksestään, sillä he eivät hyväksyneet ortodoksiuskontoa (Colliander, Bondestam, 2000; Lammassaari, Arseni, 1991). Ina ja Tito Colliander osallistuivat Valamon luostariyhteisön toimintaan ja kävivät tiivistä ja merkityksellistä kirjeenvaihtoa luostarissa asuvan isä Johanneksen kanssa. Isä Johanneksen kirjeet olivat aarre ja ehtymätön voimanlähde Inan elämässä (Johannes, skeemaigumeni, Colliander, 2014, s. 5).

Ina Collianderin teokset ovat minulle tuttuja ja nyt opinnäytetyötä kirjoittaessani olen tutustunut laajemmin hänen tuotantoonsa. Niin Ina Collianderin taiteesta ja elämästä, kuin Inan ja Titon yhteisestä elämästä ja taustoista on saatavilla paljon kirjallisuutta. Tutustuin heidän vaiherikkaaseen elämäänsä, taustoihin, vahvaan uskonnolliseen kääntymykseen ja koko viisihenkisen perheen elämäntarinaa. Residenssijaksonei aikana tapasin Inan ja Titon nuorimman lapsen, nyt jo iäkkään Sergius Collianderin, ja kävimme mielenkiintoisen, aihettani syventävän keskustelun. Yllättäen tapaamisesta muodostui minulle omaan elämäntutkimukselliseen tutkimiseen liittyen merkittävä käänne.

Lähtiessäni taiteellisen työni pohjaksi tutkimaan ihmiskäsityksen, elämäntutkimuksen ja hyvän elämän arvoja määrittävän aiheen kentälle, tiesin asian olevan laaja ja melkein mahdoton taiteellisen tutkimuksen ja opinnäytetyön osana. Olen kuitenkin kokenut aiheen tarkastelun itselleni merkitykselliseksi ja koin sillä olevan merkityksiä myös taiteellisen työni taustoissa. Aihetta tutkiessani koin useissa kohdissa epäuskoa ja epäilyä monia elämäntutkimuksellisia ja uskonnollisia aiheita kohtaan. Lukiessani psykologi, filosofian tohtori Pekka Saurin kirjaa *Onnen harha*, samaistuin monissa kohdissa hänen kirjoittamiinsa kyseenalaistaviin tunteuksiin. Kirja on kuvaus elämän peruskysymyksistä ja siitä, miten elää sovinnossa itsensä kanssa. Lukiessani kirjaa, mieleeni jäi päällimmäisenä Saurin kuvaama vahva ajatus siitä, että kaikki uskonnot, jumalien olemassaolo ja elämäntutkimukselliset arvot ovat hänen mielipiteissään vain ihmisen luomia ajatuksia ja tarinoita. Koska samanaikaisesti olin kuitenkin kiinnostunut ortodoksiuskon taustoista, tavatessani Sergius Collianderin kerroin hänelle näistä sekavista, kyseenalaistavista ja jopa piinaavista ajatuksistani

elämäkatsomuksen ja uskon suhteen. Sergius Colliander kannusti minua ajattelemaan, että asiat eivät olekaan minulle piinaavia pohdintoja, vaan enneminkin olen utelias tutkija. Collianderin sanat helpottivat yllättäen sekavia ajatuksiani.

Olimme sopineet Collianderin kanssa tapaamisen Lintulan luostariin. En kokenut tarpeelliseksi lähteä keskustelemaan hänen nimekkäistä vanhemmistaan, joista olin jo ehtinyt saada paljon aineistoa tutkimukseeni. Lähdin keskustelemaan hänen kokemuksistaan nimekkäiden vanhempien poikana. Kävin Sergius Collianderin kanssa keskustelun hänen lähtökohdistaan käsin, sillä hän syntyi ja kasvoi aikuisuuteen taiteilijaperheen vahvan ortodoksikäntymyksen aikana. Sergiuksen vihkiytyminen jo nuorena iässä ortodoksimunkiksi ja valinta kirkon merkittäviin johtotehtäviin, ja lopulta näistä valinnoista luopuminen oli mielenkiintoinen keskustelunaihe. Sergius Collianderin päätös yhteisöstä ja asemastaan luopumisesta sai aikaan jopa pienimuotoisia katastrofin aiheita ortodoksiyhteisössä.

Olin jo tutkimusaiheeseen tarttuessa pohtinut sitä, miten ihmisen kasvu- ja kulttuuriympäristö vaikuttavat ihmisen valintoihin. Residenssiaikanani seurasin munkiksi kääntyneiden tai, kuuliaisuusveljinä kääntymystä pohtivien nuorten miesten elämää ja minussa heräsi paljon kysymyksiä miesten, tai läheisessä Lintulan luostarissa naisten päätöksen syistä vetäytyä askeettiseen luostarielämään. Tähän Sergius totesi, että ihmisellä on halu hakeutua sellaisiin olosuhteisiin ja paikkoihin, missä he kokevat elämänsä mielekkääksi ja missä heillä on hyvä olla. Kävimme keskustelua niin taiteilijaperheestä, Sergius Collianderin mielenkiintoisista elämänvaiheista kuin ihmisen erilaisista tavoista löytää oma tapansa hyvän elämän arvojen määrittämiseen. En tarkalleen tiedä miksi juuri tämän keskustelun jälkeen tunsin oloni helpottuneeksi, ja koen sen olevan yksi merkittävä osa kertoessani leikillisesti omasta valaistuskokemuksestani.

6.4 Metsään meni. Yhteensattuma, serendipity vai jumalan johdatus

Tutustuin residenssissä viettämänäni aikana Valamossa työskentelevään ikonografi Alexander Wikströmiin ja kävimme pitkän keskustelun ikonitaiteesta ja ikonien keskeisestä merkityksestä ortodoksiuskonnossa. Hän esitteli minulle myös kirkossa

olevat Ina Collianderin mosaiikkiteokset. Aleksander Wikström oli kannustanut minua ottamaan yhteyttä Heinävedellä asuvaan Sergius Collianderiin. Wikströmin kanssa käytyjen keskustelujen aikana hän oli maininnut minulle lauseen, että Valamossa mitkään asiat eivät tapahdu sattumalta. Mielessäni suhtauduin asiaan silloin hieman hymyillen. Mutta sattumaa tai ei, juuri metsäretkien sekä Wikströmin ja Collianderin kanssa käymien keskustelujen aikana ajatukseni alkoivat selkiytyä ja tuli tunne, kuin tutkimukseeni liittyvät elämäntutkimukselliset pohdinnat alkaisivat asettua kohdilleen ja aloin löytää vastauksia kysymyksiini.

Ajatukseni tarkentuivat. Asioiden avautuminen omassa mielessäni oli vahva tunnekokemus, mitä leikkimielisesti kutsuin valaistumiseksi ja oman vapaamielisen vakaumukseni hahmottumiseksi. Olin tehnyt pitkän matkan ja paljon töitä kulkiessani tähän hetkeen, ja mieleni oli avoin ja valmis ottamaan vastaan asioita mitkä tuntuivat omalla kohdallani oikeilta. Kirjassaan Älykäs intuitio Raami (2016, s. 45) kuvaa miten intuitio jostain asiasta voi näyttäytyä erilaisina tuntemuksina ja monenlaisina tietoina mikä voi vaihdella hennosta aavistuksesta aina järjestyttävään valaistumiskokemukseen, tai olla kaikkea siltä väliltä.

Oliko nämä tapahtumat asioiden yhteensattumia, jumalan johdatusta tai miellyttävä yllätys (serendipity eng.) Serendipity tarkoittaa myös kykyä löytää toivomansa sattumalta. Tälle ilmiölle ei ole vakiintunutta ja täsmällistä suomenkielistä sanaa, mutta usein puhutaan onnekkaita sattumista. (Raami, 2016, s. 72.) Vapaamielisesti ajateltuna voisin sanoa kokemusteni olevan kaikkia näitä, enkä halua rajata ajatteluni mihinkään näistä raameista, minulle nämä sanat kuvastavat samaa asiaa.

Tunteikkaiden ja vahvojen valaistuskokemusten jälkeen lukiessani Raamin kirjaa, mielessäni on vahvistunut ajatus älykkään intuition ja valaistumisen tai jopa jumalakokemuksen yhtäläisyydestä. Samalla jotain kaunista ja lapsenomaista uskoa Jumalaan rikkoutuu sisälläni. Olen kuitenkin astunut toivomani rajan yli ja uskaltanut kyseenalaistaa omaa kulttuuriperimääni. Nyt tunnen löytäneeni uudenlaisen luottamuksen ja uskon elämän kantavaan voimaan. Oivaltamieni asioiden tutkiminen ja tarkastelu on vasta aluillaan, ja lopulta varmasti pysyvätkin aina avoimena ja keskeneräisenä. Juuri tässä on mielestäni jotain kaunista, hengittävää, vapauttavaa uskoa ja luottamusta itseäni suurempiin voimiin. En omalta kohdaltani koe

tarpeelliseksi sitoa ajatuksiani minkään yhteisön tai instituution muotoon. Huomaan kuitenkin palanneeni takaisin omiin taustoihini, ja kotoperäinen suomalainen kristinusko ja ekoteologia ovat viitekehyksiä, mistä löydän oman uskoni kaltaisia ajatuksia. Aloittaessani elämän perusasioita tarkastelevan työni, epäilin uskallustani saamani kasvatuksen, taustan ja rajojeni ylittämistä ja rikkomisesta. Tunnen suurta iloa siitä, että olen aihetta tutkiessani uskaltanut astua omien rajojeni ja vanhojen ajattelumallieni ulkopuolelle, ja uskallan valita nyt toisin. Uusien käyttäytymismallien oppiminen tai uskallus niihin ei ole helppoa (Raami, 2019, s. 37). Koen valintani merkitykselliseksi. On mielenkiintoista pohtia syitä, miksi vanhojen uskomusmallieni rikkominen on vaatinut niin paljon sisäistä uskallusta. Elämä ja tapani katsoa maailmaa on kuitenkin minun. Matka ja tie on minun.

6.5 Omavaloisuus ja kuvan merkitys

Kerroin leikkimielisesti omasta valaistumisen kokemuksesta Heinäveden luonnossa ja metsissä samoillessani. Tämä tasapainoinen, henkisen ja elämäntarkastuksellisen etsintäni, ainakin hetkeksi rauhoituttua, taiteellisen työni tavoitteet saavat uuden kiinnostuksen ja merkityksen. Ehkä uudenlaisen valon työskentelyyn; ekoteologinen, luontoa kunnioittava uskomisen- ja elämäntapa vaikuttavat työskentelyni sisältöön, tapoihin ja esilletuloon.

Kirjoitin aiemmin siitä, miten kuvataideterapian menetelmien ajoittainen ja soveltava käyttö työskentelyssä vapautti omaa ilmaisua rohkeammaksi ja työskentelytapojani kulkemaan omaa tietäni kuvataiteilijana. Kun oma tapani olla ja katsoa maailmaa on selkiytynyt opinnäytetyöni aikana, saa kuva ja kuvan merkitys uudenlaisen, selkeämmän ja tavoitteellisemman pohjan työskentelyssä. Taiteen kenttä ja vuorovaikutus missä tulen työskentelemään ja tuon teoksiani esille, on alkanut avautumaan, vaikka nykytaiteen kentillä henkisen tai hengellisen taiteen esilletulo hakeekin vielä omaa kanavaa ja kohderyhmäänsä. Luotan ja tiedän löytäväni oman paikkani ja omat keinoni tuoda ajatukset, kokemukseni ja teokseni esiin keskustelun, taiteellisen kokemisen ja rakentavan ja tasapainoisen vuoropuhelun aikaansaamiseksi. Opinnäytetyön kirjoittamisen aikana olemme kuvataiteilijaystäväni kanssa perustaneet taiteilijaryhmän, ja hakeneet ja saaneet toivomiamme näyttelypaikkoja

teostemme esille tuomiseksi. Myös ortodoksi- tai muut henkiset tai hengelliset yhteisöt saattavat olla paikkoja, missä taidegallerioiden lisäksi tuon teoksiani esiin.

Opinnäytetyöni aikana niin oma taiteellinen ilmaisuni, kuin oma tapani katsoa maailmaa, on tarkentunut ja koen näiden tutkimieni aiheiden nivoutuneen entistä vahvemmin yhteen. Niin olemassaolon merkitys kuin oma tapani ilmaista ajatuksiani taiteen keinoin, on minulle matka. Matkan tarkoitus ei ole määränpää. Määränpäättä tärkeämpää on matkalla olo. Kulkeminen.

”Usko on enemmän kuin vain vaihteleva tunne. Se on kaikkialla ja kaikessa tuntuva hengellinen aisti. Se on sikäli kuin tuntoaisti. Se on yhtä aikaa ulkopuolella ja sisäpuolella. En voi astua siitä pois. Se on meri minussa ja minä olen siinä meressä.” (Ehrnrooth, 2012, s. 84).

7 KUVAN SYNTY

Työskentelen perinteisen öljyvuippiirrosgrafiikan menetelmin ja haluan teoksissani tuoda esiin puukaiverruksen kiinnostavan piirrosviivan ja vedostusjäljen. Opinnäytetyöni aikana olen tutkinut ja halunnut kehittää omaa taiteellista ilmaisua, ja olen samalla kiinnittänyt huomiota teosten piirrosjälkeen ja värimaailmaan. Olen työssäni tutkinut erilaisia tapoja rikkoa perinteisiä grafiikan menetelmiä, ja olen yhdistellyt eri tekniikoita niin teoksissa kuin niiden esille tuomisessa. Ekologisuus, luonnon ja kestävän kehityksen huomioiminen on saanut oikeutetusti myös taiteen arvomaailmassa uuden merkityksen, ja olen omassa työskentelyssäni mahdollisuuksien mukaan halunnut kiinnittää huomiota näihin arvoihin.

7.1 Teosten synty ja esittely

Ensimmäiset valitsemaani aiheeseen syntyneet teokset syntyivät ollessani Heinävedellä Ina Collianderin jalan jäljissä -puupiirroskurssilla vuonna 2021. Teokset kuvaavat omaa tietään kulkevia ihmishahmoja. En osannut vielä kuvia luonnostellessa tarkemmin pohtia syitä, mutta piirsin teoshahmoilleni siivet, ehkä ikonitaiteen kuvamaailma vaikutti teosteni sisältöön (*Kuva 1*). Sain vaikutteita myös Valamon luostarialueen puista ja kauniista, kuuluisaksi tulleesta kuusikujasta ja piirsin hyvin yksinkertaisella ja pelkistetyllä piirrosjäljellä teoksen Tammilehto (*Kuva 1*). Näissä teosvedoksissa halusin yksinkertaisen piirrosjäljen lisäksi kiinnittää huomiota teoksen väripintoihin. Tavoitteena oli himmentää omaa, mielestäni liian värikylläistä ilmaisua. Käytin näissä teoksissa hienovaraisia, myös kuvaelementtien välisiä lähivärejä.

Kuva 1. Oman tiensä kulkija, öljypuupiirros, 23x20cm, 2021

Musta tuntuu, öljypuupiirros, 23x20cm, 2021

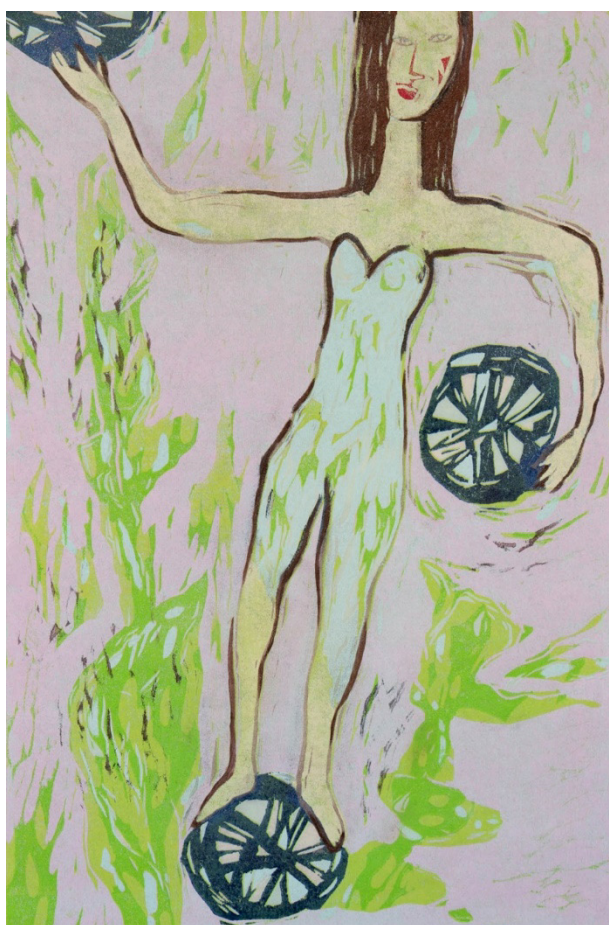
Tammilehto 1–4, öljypuupiirros, 23x20cm, 2021

Myöhemmin työskennellessäni jatkoin omaa tietään kulkevan ihmishahmon ajatusta, ja ikonitaiteeseen pohjautuvan teeman mukaisesti myös tämä hahmo sai itselleen siivet. Siivekäs olentoni, joka varmasti kuvaa elämäntarkoitusta etsivää omaa itseäni, sai rinnalleen kissa- ja lintuolentoja. Omasta mielestäni teoksen ilme toistuu edelleen liian räikeillä väreillä. Työskentelyssäni käyttämä yhden kaiverrettavan laatan öljyväripohjainen puupiirrostekniikka ei, esimerkiksi öljyvärimaalauksen tavoin mahdollista värien myöhempää korjaamista, vaan värin tulee olla harkittuna jo heti vedostusvaiheessa (*kuva 2*). Suunnittelusta huolimatta värit rakentuvat työskentelyn ja vedostamisen edetessä, eikä aiempiin vedostuskerroksiin ole mahdollisuus enää vaikuttaa.

Kuva 2. Lintuja, kissoja ja muita siivekkäitä, öljypuupiirros, 37x31cm, 2021

Halusin jatkaa niin oman ilmaisuni muokkaamista elämän arkisempiin aihealueisiin. Näin syntyi elämän monimuotoisuudesta ja sen haasteiden kanssa taiteilemisesta teos *Taitureista taitavin* (kuva 3). Tässäkin teoksessa halusin käyttää useita väripintoja ja testata monimuotoista ja elävämpää piirrosjälkeä. Teoksen koko on melko suuri, 45x30cm, ja tämän teoksen ja etenkin sen kehystämisen jälkeen, jolloin teoskoko muuttui entistä suuremmaksi, ajattelin siirtyä piirtämään pienempiä teoksia. Tai ainakin testaamaan sitä, mikä on itselleni mieluisin ja ominaisin tapa tuoda teokseni esille.

Kuva 3. Taitureista taitavin, öljyupiirros, 45x30cm, 2022

Työskentelin useiden pienten teosten parissa. Käytin useita eri kokoisia puupiiirros-laattoja ja niiden vedostamista erilaisille puupiirosapereille joko barenilla käsin hiertäen tai grafiikan prässä käyttäen. Mielestäni onnistuneiden pikkuteosten jälkeen palasin työskentelemään hieman isomman, Japanista tilaamani pehmeämpipintaisen shina-puupiiroslaatan pariin. Luonnostelin laatalle jo monia vuosia aiemmin suunnittelemaani aihetta, missä tarkoitukseni oli kuvata pilven päällä lepäävää naishahmoa, jonka kyynelistä syntyy sateen arvoitus (kuva 4). Luonnostelin laatalle monia eri versioita, mutta laatan koko ja se, että teoksen sommittelu säilyisi ryhdikkäänä ja mielenkiintoisena, ei useista luonnoksista huolimatta onnistunut kuvaamaan alkuperäistä ajatustani teoksen aiheesta. Teos, sai lopulta nimekseen Lumo.

Kuva 4. Lumo, öljypuupiiirros, 30x45 cm, 2022

Seuraavissa teoksessani vaihdoin katoavan puupiirroslaatan menetelmän useamman painolaatan käyttöön. Teoksessa nimeltään Rakastettu, kuvaan alastonta naishahmoa missä hahmon taustalle olen piirtänyt nyt jo lähes taustan väriin katoavat tyyllitellyt siivet (kuva 5). Tässä teoksessa rakkautta ja rakastetuksi itsensä kokeva naishahmo kuvastaa läheisyyden ja nähdyksi tulemisen merkitystä ihmisen elämässä Useamman painolaatan käyttö vapautti minut leikittelemään ja vapautuneemmin testaamaan teoksen ilmettä ja ilmaisua. Vedostin laatoilta useita, värimaailmaltaan hyvinkin paljon toisistaan eroavia teoksia. Teoksessa niin värivalinnat, kuin testaamani useat eri paperilaadut vaikuttivat teoksen ilmeeseen tunnelmaan huomattavan paljon.

Kuva 5. Rakastettu, öljypuupiirros, 30x30 cm, 2023

Rakastettu -teoksessani tämä useamman vedostuslaatan käyttö mahdollisti rennon ja leikittelevän otteen työssä. Katovan puupiirroslaatan menetelmää käytettäessä työskentely on etukäteen suunniteltava tarkemmin. Muun muassa vedosten määrä on rajattu ja työskennellessä on jo etukäteen tarkemmin tiedettävä niin lopullinen

vedosmäärä kuin teoksen lopulliseksi suunniteltu värimaailma ja ilme. Tätä teosta työstäessäni kaiversin yhden laatoista kokonaan uudelleen, sillä ensimmäiset vedokset eivät miellyttäneet minua. Olin kaivertanut tähän laattaan hahmon siivet, joiden ilme oli mielestäni naiivi, ja halusin teokseeni nimenomaan tyylytellyn ja hienovaraisen jäljen. Lopulliseen teokseen olen tyytyväinen ja aloin luottaa, että olen löytämässä tavoittelemiani ja itselleni soveltuvan tavan työskennellä ja ilmaista omia aiheitani.

Jatkan teemani soveltamista ihmisen arkisille alueille, ja samalla olen pohtinut toistuvasti teoksiini ilmestyvien siivekkäiden merkitystä. Siivekkäiden hahmojen valinta ei ollut alun perin minulle tietoista tai suunnitelmallista. Siitä huolimatta useissa opinnäytetyön aikana tehdyissä töissä siivet löytyvät eri tavoin osana kuvaa. Uteliaisuuteni eri kulttuureissa ja uskonnoissa esiintyviin enkelihahmoihin sai minut perehtymään niin siivellisten kuin enkelihahmojen taustoihin ja merkityksiin eri aikakausien kulttuureissa ja uskonnoissa. Olen huomannut omien siivellisten hahmojeni kuvaavan minulle elämän kauneutta ja arkisia ihmeitä, ehkä myös yhteyttä etsimäni jumalan tai korkeamman voiman ja itseni välille. Olen halunnut arkipäiväistä siivekkäät hahmoni ja tuoda ne esiin myös uskonnollisen taiteen ulkopuolella. Yllättäen tutustuessani enkeliteeman taustoihin ja historiaan, havaitsin sen olevan olettamaani paljon laajempaa myös nykytaiteen kentällä.

Kuvataiteen enkelit tuovat moniulotteisia ja olemassaoloon liittyvää pohdintaa. Enkeli on yhdysside maallisen ja taivaallisen välillä, ehkä juuri tämän vuoksi enkeli on, etenkin uudemmissa taidekuvissa usein hyvin inhimillinen. Suomalaisessa taiteessa enkeli on usein inhimillinen, erehtyväinen, reissussa rähjäntynyt, humoristinen tai surumielinen. (Itkonen, 2002, s. 7–8.) Omien teosteni aihe maailmassa haluan jatkaa opinnäytetyössä tutkimieni elämänarvojen mukaisia aihealueita, elämän arkisten asioiden liittyvien aiheiden kuvaamista. Jatkan teosteni aiheisiin paneutumista ilon, hyvän ja positiivisuuden kautta.

Kuva 6. Opinnäytetyöhön liittyvien kuva-aiheiden ja sisältöjen tutkiminen taidetyössäni jatkuu. Kuvassa aiheeseen liittyviä, valmisteilla olevia teoksia, 2023

Olen opinnäytetyöni aikana edennyt tavoitteissani toivomaani suuntaan. Yhtenäisemmän kokonaisuuden ja oman kädenjäljen vahvistamisen lisäksi jatkan työssäni vielä teosaiheiden syventämistä. Muokkaan teoksen kuvakieltä yksinkertaisemmaksi, pehmennän värien sävyjä ja käytän osassa teoksista maalauksellisempaa vedostusjälkeä (kuva 6). Kuvatakseni laajemmin elämän kirjoa olen siivellisten naisfiguurien lisäksi ottanut kuvamaailmaani mukaan myös maskuliinisia hahmoja, ja uteliasuuteni siivekkäiden olentojen merkityksistä niin eri uskonnoissa kuin taidemaailmassa sai minut tutkimaan luontoa ja lintujen maailmaa. Laajentaakseni teosten kuvamaailmaa olen tutkinut, luonnostellut ja piirtänyt ihmishahmoja ja tyyliteltyt lintuja kuvastamaan tärkeäksi kokemaani luontoyhteyden ja luottamuksen teemaa.

Teosten kokonaisuutta ajatellen olen tarkastellut ja testannut erilaisia vaihtoehtoja teosten esille tuomiseen. Jatkossa pyrin valitsemaan teosten kuvakoon niin, että kehystettyinä esille tulevien teosten kehukset sopivat vaihtamalla samoihin kehyksiin. Vakiokokoiset teokset säästävät niin mahdollisia kehystyskuluja kuin työhuoneessa olevaa teosten säilytystilaa. Osa teoksista on esillä vedoksina ja osan teoksista pohjustan kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti erilaisille ekologisille materiaaleille. Olen pohjustanut teoksia muun muassa erilaisille uusille tai aiemmin käytetyille puulevyille, pähvikartongeille, kartonkilaatikoille, kierrätettyjen kirjojen

kansiin ja moniin muihin arkisiin esineisiin tai luonnosta löytyneisiin elementteihin. Näin työskennellen teosten esille tuonti voi olla myös taloudellisempaa.

7.2 Kuvien sisältöjen avaaminen ja analyysi

Olen edellisessä kappaleessa avannut teosteni syntyä, kuvannut niiden taustoja ja tavoitteita, joita olin teoksilleni asettanut. Vaikka koen ilmaisuni kehittämisen olevan vielä keskeneräinen, on opinnäytetyöni aiheen tarkastelu ja teosten tekeminen, oman ilmaisun vahvistaminen työn aikana edistynyt.

Kiinnostus itselleni entuudestaan tuntemattomaan, esteettiseen ja moniaistiseen ortodoksisuuteen ja sen ikonitaiteeseen oli valikoitunut työni tarkastelun lähtökohdiksi, näin henkisyys ja hengellisyyskin painoutuivat teoksissani enemmän kuin olin alun perin ajatellut. Työn aikana olen huomannut, että myös henkisten ja hengellisten aiheiden esiin nostaminen ja sisältö voivat toimia nykytaideteosten innoittajana. Opinnäytetyötäni aloittaessa sain huomata oman maailmankatsomuksellisten pohdintojen pitävän minua niin vahvasti otteessaan, että alkuun koin haasteelliseksi päästä täysipainoisesti aloittamaan taiteellista työtäni. Toinen taiteellisen työni etenemiseen ja myös työn sisältöön syventävästi vaikuttava tapahtuma sattui juuri opinnäytetyötäni aloittaessa. Jouduin pienimuotoiseen pyöräonnettomuuteen, joka vaati minut lepoon ja rauhoittumaan muutaman viikon ajaksi. Pienimuotoisuudesta huolimatta onnettomuus oli niin vakava, että elämän rajallisuus ja ymmärrys siitä, miten ohuen silkkilangan päässä elämän päättyminen voi olla, vaikuttivat varmasti myös opinnäytetyn aiheeni sisältöön. Myös taiteellinen työskentelyni hidastui ja oikeaan ranteeseeni tulleet pitkäaikaiset haasteet vaikuttivat puupiirrosgrafiikan työskentelyyni niin, että jouduin miettimään kaikki käyttämäni tekniikat, työvälineet ja osittain myös materiaalit uudelleen. Löysin taidetyöskentelyyni uusia ratkaisuja ja nyt myös oikea käteni on palautunut lähes ennalleen. Lieneekö siivekkäiden hahmojeni esiintyminen teoksissa saanut osittain myös näiden tapahtumien vuoksi isomman roolin kuin olin alkuun ajatellut.

En halunnut leimata teoksiani tämänkaltaisiin henkisiin ja siivekkäiden hahmojen aihe maailmaan, vaan tavoitteeni oli kuvata myös elämän arkisiakin tapahtumia. Ristiriitaisesti samaan aikaan ortodoksiuskon pyhät kuvat ja enkeliteeman pohdinta ja tutkiminen saivat painoarvoa ajatuksissani. Lähdin selvittämään, mistä tällainen yleismaailmallinen siivekkäiden hahmojen tema on eri kulttuureissa ja uskonnoissa saanut alkunsa. Asia osoittautui mielenkiintoiseksi, ja saattaa olla seuraavan tekstini tai teosten tema. Käsitys omien teosteni taustoihin avautui nyt uudessa valossa, ja ymmärrän tarkemmin niitä teemoja, joita kuvissani toistuvat siivet ovat saattaneet ilmentää.

Kirjassaan *Enkelin kosketus: ikkuna suomalaiseen taiteeseen*, Satu Itkonen on pyrkinyt pääsemään hieman lähemmäksi sitä vähintäänkin kaksinkertaista mysteeriä, joka enkelikuvia kehystää. Jokainen vaikuttava taideteos, sen luominen ja myös vastaanotto, sisältää mysteerin, ehkä moniakkin. Toisaalta enkeli hahmona tai toimijana on salaperäinen ja tutkimaton, moniselitteinen ja arvaamaton, hän kirjoittaa. (2002, s. 7.)

Olli Seppälä puolestaan kirjoittaa Itkosen kirjassa siitä, että jos enkeleiden yhteydessä puhutaan vain siivistä, puhutaan kuvasta. Siivillä ei kuitenkaan syvemmissä mielessä ole mitään tekemistä enkelikäsitteen tai enkelin tehtävän kanssa. Siivet tosin liittyvät muinaisitämisiin jumalolentoihin, ja siivillä halutaan kertoa, että olento ei ole ihminen, vaan jotain enemmän, jotain jumalallista, jotain mikä kuuluu tuonpuoleisen piiriin. Eri perinteissä siivet on kuvattu jumalille, henkiolennoille, haltiattarille, keijukaisille, nerokkaille ihmisille ja eläinhahmoille. Esikuvat enkelin siiville löytyvät muinaisitämisen kulttuurin lisäksi antiikin Kreikasta, jonka mytologia ja kuvataide tunsi siivekkäät jumalat, Niken ja Eroksen. Ja hieman yllättäen Raamatussa ei kerrota enkelillä olevan siipiä, vaan kirjan enkelit kuvataan ihmisinä, yleensä valkopukuisina nuorukaisina. (Itkonen, 2002, s. 58.)

Opinnäytetyöni aiheeseen liittyen teoskuvieni temat ovat painottuneet hengellisyyteen. Mutta myös henkisyys ja rakkaus kuuluvat arkiseenkin elämään, mitä teoksissani haluan ilmaista. Esille nostamani teokset *Lumo (kuva 4)* ja *Rakastettu (kuva 5)* kuvastavat jotain elämän, jokaista meitä koskettavista mysteereistä, rakkaudesta ja sen lumosta. Vaikka tavoittelen elämän rosoisen arjen kuvaamista, ovat kuva-aiheeni, ehkäpä juuri opinnäytetyön aihevalinnan vuoksi, astetta kauempana arjesta kuin

toiveista ja unelmista. Näin kävi myös lintututkielmia piirtäessäni. Minulle rakkaimpia lintuja ovat harakka, varis, korppi ja mustarastas. Mitä pidemmälle luonnokseni ja piirrokseni etenivät, niiden kuvakieli muistutti enemmän rauhankyyhkystä kuin varista jokapäiväisellä ruuanhakumatkallaan. Jäin pohtimaan lintuteeman kuvaamista teoksissani ja yllättäen mieleeni tuli oletettavasti meille kaikille tuttu Raamatun lause, Matteuksen evankeliumi 6:26–27, ”Katsokaa taivaan lintuja: eivät ne kylvä, eivät ne leikkaa eivätkä kokoa varastoon, ja silti teidän taivaallinen Isänne ruokkii ne. Ja olettehan te paljon enemmän arvoisia kuin linnut! Kuka teistä voi murehtimalla lisätä elämänsä pituutta kyynäränkään vertaa?” Vaikka lauseen liittäminen tekstiin tuntuu naiivilta, se oli itselleni hauska oivallus siivekkäiden enkeliaiheiden muuttuessa siivekkäisiin lintuihin, ja yhdistyy myös elämänkatsomuksellisen aiheeni ja luottamusta kuvaavan opinnäytetyöni nimeen.

8 PROSESSIN YHTEENVETOA

8.1 Eettinen pohdinta.

Taiteellisen ilmaisun ja teosteni merkitysten syventäminen, sekä globalisoituneessa maailmanajassa vuosien aikana kasvanut uteliaisuus erilaisiin maailmankatsomuksiin ja uskontojen tarjoamiin käsityksiin elämästä, saivat minut tarttumaan opinnäytetyöni aiheeseen. Yksi mielenkiintoinen oivallus opinnäytetyöni aikana on ollut se, miten vanhojen työskentely- ja uskomusmallien rikkominen on vaatinut niin paljon sisäistä uskallusta. Olen kuitenkin astunut omien toimintamallieni ulkopuolelle ja ymmärtänyt että tapani katsoa ja kuvata maailmaa on minun oma valintani.

Maailma on lopulta julma paikka ja minä ehkä naiivi, koska haluan nähdä elämästä mieluummin vain sen hyvyyden ja kauneuden. Haluan uskoa, että perusoletuksena kaikilla ihmisillä maailmassa on tahto hyvään, vaikka myös kyky pahaan. Etenkin tämänhetkisessä maailman tilanteessa usko kaikkien ihmisten hyvyyteen on koetuksella, mutta siitä huolimatta haluan nähdä elämästä sen valoisan puolen. Oma mieleni ei kykene vastaanottamaan tai käsittelemään julmuuden käsitettä. Varmasti

ihmisellä onkin jo luonnostaan tarve etsiä kauneutta ja hyviä ja turvalliseksi kokemiaan asioita. Taiteilijana haluan painottaa turvallisen ja valoisan elämän elementtejä. Opinnäytetyön kirjoittamista aloittaessa Heinäveden metsissä ja luonnossa kulkeminen osoittautui tärkeäksi kokemukseksi ja kauniit luontomaisemmat ovat piirtyneet mieleeni merkityksellisenä osana työtäni. Metsissä ja järvenrannoilla samoillessani koin eläväksi Saija Kangasniemen ajatukset rukouksesta: ”Ajattelen rukoilua läsnäolon harjoituksena, joka taiteen keinoin voi avautua lukemattomiin erilaisiin muotoihin ja merkityksiin. Toivon rukoilun avaavan uudenlaisia näkemisen tapoja ja suhteita ympäröivään.” (Kangasniemi, 2021, s. 17.)

Vaikka arvostan ja nautin taidokkaasta, oivaltavasta korkeakulttuurista sen monissa eri ilmaisumuodoissaan, vierastan taiteellisen ilmaisun rajaamista ja arvostamista ainoastaan korkeakulttuurin alueelle. Taiteellinen kokeminen, ilmaiseminen ja myös erilaiset ympäristön ja arkielämän ilmiöt ovat tärkeä aihe ja osa jokaisen ihmisen arkea.

8.2 Oma kasvu ammattilaisena prosessin aikana

Se mikä on oman taiteeni merkitys tai sen seuraavat askeleet ja tavoitteet, on ollut yksi opinnäytetyöni tarkastelun keskeisistä aiheista, ja työ on vienyt ajatuksiani ja tavoitteitani eteenpäin. Opinnäytetyöni prosessin aikana olen voinut pureutua syvemmin oman taiteeni teemoihin, ilmeeseen, esilletuloon, siihen ympäristöön ja yhteisöihin missä toivon oman taiteeni elävän.

Olen pohtinut taidetyön merkitystä, koska ilman mahdollista apurahasta saatua tukea, teosten tekeminen tuottaa usein taiteilijalle enemmän kuluja kuin tuloja. Tämä on mielestäni nurinkurista. Opinnäytetyöprosessin aikana olen kuitenkin oivaltanut sen, että taidetyön tekeminen myös ilman jatkuvaa merkityksellisyyden pohtimista on tarpeellista, ja tavoitteellisen taidetyön lisäksi minun tapani elää ja olla maailmassa. Mielekkääksi ja innostavaksi kokemani vuorovaikutus kuvataideohjaajana ja opinnäytetyön prosessin aikana kuvataiteilijana näkyväksi tuleminen on aktivoitunut, teokseni ovat herättäneet kiinnostusta ja niiden myynti on luonnollisesti tuonut lisää mielekkyyttä työskentelyyn.

Prosessin aikana yhteydet muihin taiteilijoihin ovat vahvistuneet. Erityisesti neljän taiteilijan välille syntyneet keskustelut ja kollegiaalinen kommunikointi on ollut aktiivista. Perustamamme neljän hengen taiteilijaryhmänä olemme saaneet näyttelyaikoja toivomiimme taidegallerioihin. Ryhmämme ensimmäinen näyttely on vuoden 2023 kesä-heinäkuussa Lahden Galleria Uusi Kipinässä ja seuraava maaliskuussa 2024 Turussa Pyhän Henrikin Ekumeenisessa Taidekappelissa. Vuoden 2024 elokuussa näyttelymme on Galleria Saskiassa Tampereella ja siirtyy sieltä syyskuussa suoraan Pirkkalaan Galleria 2:een. Niin yhteisenä ryhmänä kuin yksittäisinä kuvataiteilijoina toimimme aktiivisesti myös uusien tavoitteiden merkeissä. Aktiivinen taiteilijatoiminta on ollut antoisaa ja on täyttänyt näin yhden itselleni asettamista tavoitteista prosessin aikana. Teosteni esilletulo, ei ainoastaan uskonnollisen taiteen, vaan myös nykytaiteen viitekehyksessä on itselleni merkityksellinen. Työn aikana olen myös ymmärtänyt niin henkisen kuin hengellisenkin taiteen kuuluvan luontevana osana nykytaiteen laaja-alaista kenttää.

9 LOPUKSI

Lähdin opinnäytetyössäni tarkastelemaan erilaisia elämänskatsomuksiin liitettyjä käsitteitä ja ajatuksia hyvän elämän merkityksistä. Samalla peilasin näitä arvoja oman taiteellisen työni tekemiseen. Elämässäni on aina kulkenut ajatus siitä, kuinka kulkemalla sinne, missä on ennenkin kulkenut, pääsee vain sinne missä on jo aiemminkin ollut. Olin utelias, innokas ja valmiina tutkimusmatkalle ja seikkailuun. Kahden, jo yksittäinkin suuren tutkimusaiheen tarkastelu osoittautui jo alkumetreillä yllättävän suureksi haasteeksi, mutta lopulta monien sattumustenkin kautta rikkaaksi ja palkitsevaksi aihevalinnaksi.

Tunnen suurta iloa siitä, että olen aihetta tutkiessani uskaltanut astua omien rajojeni ja vanhojen ajattelumallieni ulkopuolelle, ja uskallan valita nyt toisin. Omien valintojeni avautuminen on ollut vahva tunnekokemus, ja olen kutsunut sitä leikkimielisesti valaistumiseksi ja oman vapaamielisen vakaumukseni hahmottumiseksi. Taiteellisen työni kehittämisessä ja ilmaisussa olen löytänyt entistä vahvemman suunnan ja ilmeen,

mitä jatkan opinnäytetyöni valmistumisen jälkeenkin. Myös taiteilijan työ on seikkailua, etsimistä ja löytämistä. Yhdeksi tärkeimmistä oivalluksista opinnäytetyön aikana, niin elämänarvojen kuin taiteellisen työn kentällä nousi ajatus siitä, että minun ei tarvitse rajata arvomaailmaani tai kuvataiteilijuuttani valmiiksi määriteltyihin rajoihin ja voin kulkea omaa tietäni, joskus ehkä eksyen, harhaillen tai suuntaa muuttaen. Tie on avoin ja valinnat ovat minun.

Tutkiessani elämänkatsomuksellisia arvoja, olin aiheen parissa enemmänkin kyselijä kuin vastaaja. Samankaltainen rooli piirtyy minussa myös kuvataiteilijana. Taiteellinen kokeminen, ilmaiseminen ja myös erilaiset ympäristön ja arkielämän ilmiöt ovat tärkeä aihe ja osa jokaisen ihmisen arkea. Haluan ajatella, että taide on elämää varten, ei päinvastoin.

LÄHTEET

Ainalinpää, E. (2018). Taide ja kestävä kehitys. Taide ja kestävä kehitys | Tieteessä tapahtuu (journal.fi), <https://journal.fi/tt/article/view/75100>

Anttila, P. (2006). Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen – Ars, Techne, Fronesis. Hamina: Akatiimi Oy.

Bardy, M. (2007). Taide keskellä elämää. Helsinki: Like Kustannus, Kiasma.

Camilla Vuorenmaa. <https://camillavuorenmaa.com>

Colliander, I, Bondestam, K. (2005). Inas längtan: Ina Collianders brev till Sven Grönvall 1925-1974. Jyväskylä: Gummerus Printing.

Ehrnrooth J., (2012). Tietämättä uskon, Helsinki, Kirjapaja.

HAM Helsingin taidemuseo. Gustafsson & Haapoja, Museum of Becoming, 2.6.2020–17.1.2021. Haettu 3.12.2022 osoitteesta <https://helsinkibiennaali.fi/artist/gustafssonhaapoja/>

Hannula M., Suoranta J., Vadèn T. (2003). Otsikko uusiksi: taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat, Tampere, Eurooppalaisen filosofian seura.

https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/Hannula_Suoranta_Vaden_Otsikko_uusiksi-web_0.pdf, Hannula_Suoranta_Vaden_Otsikko_uusiksi-web (netn.fi)

Haveri, M., Kiiskinen, J. (toim.), (2012). Ihan taiteessa: Puheenvuoroja taiteen ja tutkimuksen suhteesta, Helsinki: Unigrafia.

Haveri, M., Kiiskinen, J. (toim.), (2012). Ihan taiteessa: Puheenvuoroja taiteen ja tutkimuksen suhteesta isbn9789526047324.pdf (aalto.fi)

<https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/11825/isbn9789526047324.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Halmetoja, V. (2011), Helsingin Sanomat. Haettu 10.12.2022 osoitteesta

<https://www.anttitanttu.fi/wp-content/uploads/2017/02/helsinginsanomat2011.jpg>

Holmberg, A., Löytty, O. (2020). Ina ja Tito: kohtauksia Collianderien taiteilijaliitosta, Helsinki: Kirjapaja.

Hämeenlinnan taidemuseo. Camilla Vuorenmaa. 10.2.2023 haettu osoitteesta

Camilla Vuorenmaa - Hämeenlinnan taidemuseo (hameenlinnantaidemuseo.fi)

Itkonen, Satu (2002) Enkelin kosketus. Ikkuna suomalaiseen taiteeseen.

Helsinki: Kirjapaja.

Johannes, skeemaigumeni, Colliander, S. (2014). Kirjeitä Innalle:

skeemaigumeni Johanneksen kirjeitä Ina Collianderille vuosilta 1947–1957.

Heinävesi: Valamon luostari.

Jyväskylän taidemuseo. Haettu 12.12.2022 osoitteesta

<https://www3.jkl.fi/taidemuseo/oravienaarteita/inacolliander.html>

Kangasniemi, S. (2021), Rukoilua: Läsnaolon harjoituksia, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Aalto-yliopisto

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-2021123011060>

Kainulainen, P. (toim.), (2007). Pyhän kosketus luonnossa - johdatus kristilliseen ekoteologiaan, Helsinki: Kirjapaja.

Kainulainen, P. (2009). Suuren järven syvä hengitys: luontosuhde ja kokonainen mieli.

Helsinki: Kirjapaja.

Kalevalaseura.fi Haettu 12.12.2022 osoitteesta

<https://kalevalaseura.fi/palkinto/antti-tanttu/>

Kalhama, P., Penttilä, T., Laine, Linnovaara, A., kirjoittaja (2016). Camilla Vuorenmaa, the sea separates us = Meri erottaa meidät = Havet skiljer oss åt. EMMA - Espoon modernin taiteen museo.

Kansallisbiografia, Colliander, Ina (1905 - 1985) | SKS Henkilöhistoria (kansallisbiografia.fi), <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7912>

Kansallisbiografia, (Grönvall, Sven (1908 - 1975) | SKS Henkilöhistoria (kansallisbiografia.fi), <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/1314>

Kansallisgalleria,
<https://www.kansallisgalleria.fi/fi/search?authors%5b%5d=Ina%20Colliander&category=artwork&hasImage=true>

Kukkurainen, M-L, (2019),
<https://www.lamkpub.fi/2019/01/04/autoetnografia-paivakirjaan-perustuva-tutkimus/>

Lamassaari, T., pappismunkki Arseni (1991). Ina Colliander: puun kosketus. Bishop of Joensuu: Otava.

Liulia M. (2009). Choosing my religion, Uskontoja jäljittämässä. Helsinki: Maahenki Oy.

Moilanen, T. (2013). Japanilainen puupiiirros ajan ja ikuisuuden peilinä: japanilaiset ajan ja ikuisuuden symbolit ja niiden esittäminen puupiiirroksissa 700-luvulta nykypäivään. Helsinki: Aalto-yliopisto, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu.

Niiniluoto I. (2015), Hyvän elämän filosofiaa. Riika: Jelgava Printing House.

Raami, A. (2017). (4. painos). Älykäs intuitio: ja miten käytämme sitä. Helsinki: Kustantamo S&S.

Sauri, P. (2022). Onnen harha, Helsinki: Minerva.

Tanttu, A. Artist Statement. Haettu 10.12.2022 osoitteesta
<https://www.anttitanttu.fi/c/artist-statement/>

Tanttu, A. Works. Haettu 10.12.2022 osoitteesta
<https://www.anttitanttu.fi/works>

Tanttu, A. Haettu 10.12.2022 osoitteesta <https://www.anttitanttu.fi>

Tirri, R. (2006). Jatkuvan onnentunteen harha, Naantali: Rauno Tirri.

Varto, J. (2001). Kauneuden taito -estetiikkaa taidekasvattajille. Tampere: Juvenes Print-Tampereen Yliopistopaino Oy.

Varto, J. (2012). Olla ihminen - kuvasta todellisuuteen. Research in Arts and Education, 2012(1), 68–88. <https://doi.org/10.54916/rae.118764>

View of Olla ihminen - kuvasta todellisuuteen - pdf (journal.fi)

Vasiliunas, K., Haettu 10.12.2022 osoitteesta:

(Vasiliunas.)_(Prints 1999-2006 – Dresses | Kestutis Vasiliunas (bookart.lt))

Vasiliunas, K., Haettu 10.12.2022 osoitteesta:

1988–2020: <http://bookart.lt/community/vasiliunas/portfolio/printmaking/>

Väisänen, L., Luodeslampi, J. (2010). Uskosta taiteeseen. Helsinki: SLK-kirjat.

KESKUSTELUAINEISTO:

Colliander S., 9.9.2022, Keskustelu taiteilijaperheen elämästä, puupiirrostaiteesta ja ortodoksiuskonnosta. Heinävesi, Lintulan luostari

Wikström A., 5.9.2022, Heinävesi, Keskustelu ikonitaiteesta, ikonien merkityksestä, ja ortodoksiuskonnosta. Valamon luostari